

BRĪVĀ LATVIJA

ISSN 0934-6759

2012. gada 25. augusts – 31. augusts

APVIENOTĀ **LONDONAS AVIZE** UN **LATVIJA**

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 33 (1259)

Lasiet timeklī!
www.brivalatvija.lv

VĪTOLU FONDAM 10 GADI

16. augustā Rīgā, viesnīcas *Reval Hotel Latvia* telpās notika Vītolu fonda gadskārtējā tikšanās, šoreiz desmitā pēc kārtas

(Vairāk lasiet mūsu laikraksta nākamajā numurā)

Rīga svin svētkus

ELJA50 jaunā valde

ELJA50 kārtējā kongresā, kas notika no 17. līdz 19. augustam Siguldas viesu mājā "Ezeri", ievēlēja jauna organizācijas valde. No kr.: Sabīne Beca, Edīte Bērziņa, valdes priekšsēde Ilvija Pūce, Jānis Frišvalds un Ilze Tērmanē. Par kongresa norisi vēstīsim turpmāk

Foto: Sabīne Beca

Rīgas
svētki
2012

17. – 19. augusts

Daugavmalā. Attēlos pa kreisi: koncerts Rīgas Rātslaukumā un dažādu gadsimtu rīdiniņki Alberta ielā

Foto: Imants Urtāns

Nedēļas nogalē no 17. līdz 19. augustam norisinājās Rīgas pilsētas svētku notikumi. Rīdiniņki un viesi pulcējās sarīkojumos, koncertos, apmeklēja tirdziņus pilsētas laukumos un krāšņo ugunošanu

LATVIJA DIENU RITĒJUMĀ

Valsts prezidents Andris Bērziņš

piedalījās 14. Latvijas politiski represēto personu salidojumā Ikskilē. Uzrunājot salidojuma dalībniekus, prezidents aicināja visus būt aktīvākiem kopīgas valsts nākotnes veidošanā. Politiski represētie ir tā sabiedrības daļa, kas izgājusi caur uguni un ūdeni. Prezidents pauda pārlicību, ka 22 gadu laikā mums ir izdevies izveidot valsti, kur katrs var sevi parādīt. "Bet liela daļa no mums diemžēl to negrib. Liela daļa ir gatava vainot citus un vienalga prasīt, lai viņus balsta," prezidents pauda kritiku. "Mēs varam vainot visu, varam vainot parlamentu, izveidoto valdību. Atcerēsimies, ka mums pašiem bija šī izvēle un tā tika izdarīta. Atbildība ir visiem. Tāpēc mēģināsim atrast turpmāko ceļu kopā." Salidojumā tika pieņemta rezolūcija. Koncertā uzstājās Dailes teātra aktieri Ieva Segliņa, Artis Robežnieks, Artūrs Skraustiņš un teātra mūzikālās daļas vadītājs Juris Vaivods. Saviesīgajā daļā mūzicēja grupa "Kreiburgas ziķeri".

Grozījumi valsts budžetā

Ministru kabinets 17. augustā bez diskusijām atbalstīja grozījumus šā gada valsts budžetā. Papildu tēriņiem piešķirti 70 miljoni latu. Vislielākais papildu finansējums paredzēts Satiksmes ministrijai - 20,6 miljoni latu un Veselības ministrijai - 19,5 miljoni latu. Kultūras ministrijai plānots piešķirt 5,1 miljonu latu, Labklājības ministrijai - 3,9 miljonu latu.

Saskaņā ar Finanču ministrijas informāciju ir palielināta nodokļu ieņēmumu prognoze 74

735 765 latu apmērā, palielināta nenodokļu ieņēmumu prognoze 21 955 957 latu apmērā, kā arī palielināta ārvalstu finanču palīdzības ieņēmumu prognoze 86 374 100 latu apmērā.

Galīgais lēmums par budžeta grozījumiem būs jāpieņem Saeimai.

Plāno apbalvot Zigmara Liepiņu

Par nozīmīgu ieguldījumu Latvijas kultūras attīstībā komponistam Zigmaram Liepiņam plānots piešķirt Ministru kabineta Atzinības rakstu. Ar ierosinājumu piešķirt Liepiņam Atzinības rakstu nācis klajā koncerta "Atgriešanās" producentis Juris Millers, un Ministru prezidents Valdis Dombrovskis (*Vienotība*) to ir atbalstījis, virzot izskatīšanai Apbalvošanas padomē. Priekšlikumam atbalstu paudusi arī kultūras ministre Žaneta Jaunzeme-Grende (*VL/TB/LNNK*). Šovasar daudzviet Latvijā notiek Liepiņa 60 gadu jubilejas koncerti "Atgriešanās".

Edgara Jaunupa nākotnes vīzija

Publiskajā telpā virmo idejas par jaunas partijas parādīšanos politiskajā arēnā. To LNT raidījumā *900 sekundes* apstiprināja politiķis, biedrības "Latvijas attīstībai" dalībnieks Edgars Jaunups (*Vienotība*). Viņš arī pamatoja savu viedokli. Tas varētu notikt, ja valdošās partijas neņem vērā un par prioritāti neizvirzīs biedrības "Latvijas attīstībai" ieteikumus valsts ekonomikas attīstībai. Jaunupu biedējot pašvaldību vēlēšanu tuvums, kas atkal aktualizēs nacionālo jautājumu.

Pēc Jaunupa domām, situācija varētu mainīties, ja "latviešu vēlētajam piedāvātu vienu politisko spēku, kas apvieno visas latviskās partijas un ieteic pragmatisku risinājumu labklājības celšanai. „Tā vienotā partija varētu aktualizēt jautājumu, piemēram, par uzpūstajiem štatiem Rīgas domē, par budžetu, kas tuvina Rīgu bankrotam, nevis aktualizēt jautājumu par varas maiņu tikai tāpēc, ka Nils Ušakovs ir krievs,” sacīja Jaunups. Pašvaldību vēlēšanās viņš noteikti nekandidēšot.

Šā gada marta sākumā tika nodibināta jauna biedrība "Latvijas attīstībai". Tās dibināšanā piedalījās Einars Repše, Edgars Jaunups, Dans Titavs, uzņēmēji Olafs Berķis un Valērijs Belokoņš un citi.

Pret Jauno vilni

Neatkarīgā Rita Avīze ziņo, ka Kultūras ministrijas un Nacionālās apvienības mērķis ir panākt, lai mūzikālais konkurss *Jaunais vilnis* nākamgad Jūrmalā nenotiktu. Konkrēts rīcības plāns "politizēt pasākuma iznīdēšanai" vēl neesot izkristalizējies, taču apņēmība panākt, lai skaļi kritizētais un pilgotsais sarīkojums kopā ar viesiem no Krievijas naudu pamestu Latviju, ir nostiprinājusies. Par to, kā šo mērķi īstenot, sprieda apvienotajā Nacionālās apvienības Saeimas frakcijas un partijas valdes sēdē, kurā piedalījušies arī kultūras ministres Žanetas Jaunzemes-Grendes biroja pārstāvji.

Latviešu un krievu bērnu apmaiņa

Sākusi īstenoties Saeimas deputāta Andreja Judina (*Vienotība*) ideja par bērnu apmaiņu starp latviešu un krievu ģimenēm sabiedrības saliedētības veicināšanai. Mazākumtautību bērni dzīvos latviešu un latvieši - krievu ģimenēs. Sabiedrības integrācijas fonds (SIF) slēgs līgumu ar organizācijām, kas īstenos šādu projektu.

Krievu valodā rakstošie plašsaziņas līdzekļi asi kritizē šo projektu. Deputāti mēģināšot atņemt bērnus krievu ģimenēm un nodot viņus latviešiem smadzeņu skalošanai, identitātes atņemšanai un asimilēšanai. Judina ieskatā tā ir aizdomīguma atmosfēras kultivēšana. Viņa e-pasts gan esot pilns ar idejas atbalstītājiem. Nevienam nevar piespiest iesaistīties šādā programmā, tā iespējama tikai uz brīvprātīgas līdzdarbošanās un savstarpējas uzticības pamata. Bērni un viņu vecāki dziļāk apzināsies kultūru dažādību, spēš novērtēt tradīciju nozīmi, kā arī apzināsies sajūtu par piederību pie savas valsts un savas tautas.

Bērnu apmaiņu īstenos biedrība *AFS Latvija*, Interesu centrs "Pēckola", Latvijas Sarkanā Krusta Preiļu komiteja, multikulturālās integrācijas centrs "Varavīksnes laiva" un nodibinājums "Iespējamā misija". Projektā paredzēts iesaistīt ap 100 bērnu, kā arī vecākus, skolotājus, dalībnieku radus un draugus.

Esplanādē atklāj Rīga 2014 informātīvo telti

Rīgā, Esplanādē, 16. augustā atklāja nodibinājuma *Rīga 2014* telti. Tā kalpos par "radoši informatīvu telpu", kurā tikties rīdziniekiem, uzņēmējiem, dažādām organizācijām un visiem interesentiem, kas vēlas dalīties idejās un piedalīties Rīgas - Eiropas kultūras galvaspilsētas sarīkojumos. Telti ikvienam pieejams bezmaksas bezvadu tīmeklis, piektdienās notiek filmu vakari. Septembrī šo telpu datorzinību nodarbību laikā izmantos seniori, kas vēlēšies apgūt prasmes rīkoties ar datoru. Interesenti varēs piedalīties spēlē "Ceļam Rīgu", no dažādiem Rīgai raksturīgu elementu siluetiem izveidojot savu pilsētas panorāmu.

Kultūras ministre Žaneta Jaunzeme-Grende paziņoja, ka Ministru kabinetā pieņemts 2013. gada budžets. Tajā Rīgas - Eiropas kultūras galvaspilsētas sarīkojumi ir viena no prioritātēm. "Tas nozīmē, ka nākamgad būs pietiekami naudas, lai sagatavotos 2014.gadam," sacīja ministre.

Kāds pretsvars varētu būt Ušakovam?

Tuvojoties pašvaldību vēlēšanām, arvien aktuālāks kļūst jautājums, vai Rīgas domes priekšsēdim Nilam Ušakovam tiks izvirzīta alternatīva kandidātūra. Ir izskanējusi ideja veidot latvisko bloku, lai nepieļautu Ušakova uzvaru.

Eiropas parlamenta deputāts, *VL/TB/LNNK* politiķis Roberts Zile intervijā *NRA* atzīst, ka tas, kurš vadīs Rīgas pašvaldību, ir svarīgi visai valstij. *Tēvzemieši* nopietni domājot, ko likt Ušakovam pretī. Tas būšot cienījams kandidāts un konkurētspējīgs, bet ne Ušakovs 2. No viņa stipri atšķiršoties. Izskanējusi versija, ka *VL/TB/LNNK* kandidāts varētu būt bijušais tieslietu ministrs Gaidis Bērziņš. No Bērziņa paša gan tāds apstiprinājums neesot saņemts.

Latvijai bīstamā organizācija „Krievu sabiedrība Latvijā”

Aizsardzības ministrs Artis Pabriks lūdzis Drošības policiju izvērtēt organizācijas „Krievu sabiedrība Latvijā” darbību. Organizācija ar Krievijas vēstniecības Latvijā atbalstu sagatavojusi iespēšanai karti „Lielais Tēvijas kaŗš Latvijai kartē”. Aizsardzības ministrijas rīcībā nonācis organizācijas sagatavots materiāls ar padomju kaŗavīru un Latvijas civiltiedzīvotāju apbedījumu vietām Otrā pasaules kaŗa laikā. Tajā pausta pret Latviju, Eiropu un tās identitāti vērsta ideoloģiski formulēta informācija, aģentūru *LETA* informēja AM Preses nodaļa.

Teksts kurina nacionālu naidu. Latvija vērtēta nevis kā Eiropai, bet gan kā Krievijai jau kopš seniem laikiem piederīga teritorija. Nacionālie partizāni dēvēti par neonacistiem, kuri līdz galam nav iznīcināti. Latvijas armijas kaŗavīri nosaukti par separatīstiem, godā celti bermontieši. Krievija agri vai vēl atjaunos

status quo utt.

Pabrika ieskatā „Krievu sabiedrība Latvijā” sludina anti-eiropiskumu, krievu nacionālismu, imperisku revanšismu un slēptu antisemitismu. Pēc ministra domām, šī organizācija būtu „jāklapē ciet”. Drošības policija solījusi izvērtēt Aizsardzības ministrijas sniegto informāciju par organizācijas „Krievu sabiedrība Latvijā” darbību.

Krievijas biznesa taustekļi Latvijā

Žurnālā *IR* publicēta plaša informācija par Krievijas uzņēmēju aktivitātēm un interesēm Latvijā. Vieniem mūsu valsts ir glābšanas plosts savas naudas pasargāšanai, citiem - iespēja īstenot ambiciozas biznesa idejas. Nauda lielos apjomos aizplūst no Krievijas, un Latvija ir viena no tās saņēmējvalstīm. Krievu investīciju skaits pie mums divos gados ir četrkārtšojies. Daži fakti.

- Krievijas interešu pārstāvji kontrolē uzņēmumu *Latvijas gāze*, krievu *Gazprom* pieder vairāk nekā trešdaļa akciju, padomē darbojas cilvēki ar Maskavas pierakstu.

- *Latvijas balzama* lielākais akcionārs (89%) ir krievu izcelsmes Izraēlas pavalstnieks Jurijs Šeflers.

- Trešais lielākais degvielas tirgotājs Latvijā ir Krievijas naftas kompanijas *Lukoil* meitasfirma.

- *Rīgas Piena kombināta* kontrolpaketi un *Valmieras pienu* iegādājušies Krievijas uzņēmēji, kas paziņojuši par apvienota holdinga *Food Union* izveidi.

- Ar Krievijas holdingu *Severstal* saistīta Daugavpils Lokomotīvu rūpnīca. Rīgas Vagonbūves rūpnīca iekļāta Vladimiram Antonovam piederēšajā *Latvijas Krājbankā*. Krievijas investori ar ārzonas kompaniju starpniecību kontrolē arī Rīgas Elektromāšīnbūves rūpnīcu.

- Krievijas investori kontrolē trešdaļu no Rīgas ostā pārkrautajiem apjomiem.

Ekspertu ieskatā oficiālā statistika neredz visu. Tieši no Austrumiem nākušo investoru vidū īpaši izteikta ir vēlme slēpties aiz ārzonas kompanijām, kas reģistrētas Kiprā vai citviet.

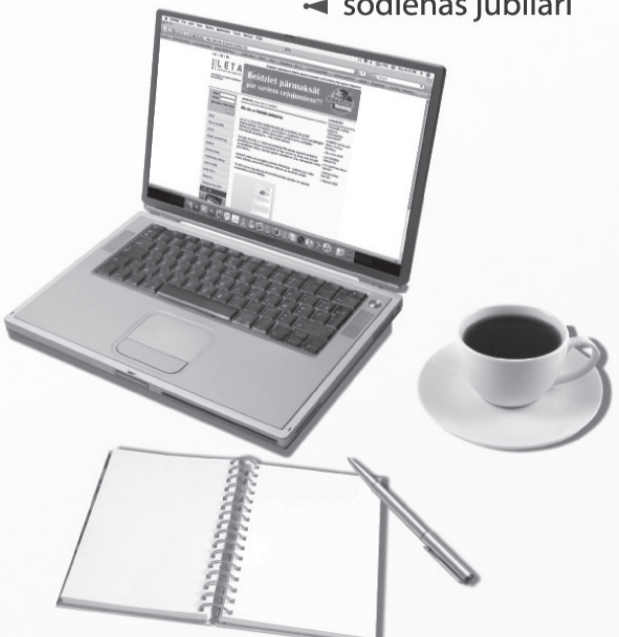
Par Krievijas uzņēmējiem, kuri nevēlas īpaši rēģoties vietējai publikai, savs viedoklis ir plaši pazīstamajam investīciju baņķierim Ģirtam Rungainim: „Viņi ir pieraduši slēpties un baidās no liekas uzmanības, jo zina, ka Krievijā uzmanība reizēm beidzas bēdīgi. Mūsu praksē ir gadījies, ka krievi ar ārzonu uzņēmumu starpniecību nopērk vietējo firmu un neviens pat nepamanā, ka tirgū notikusi diezgan lielas kompanijas īpašnieka maiņa. Pārtikušu krievu skaits Latvijā pieaug. Politiskā un ekonomiskā situācija Krievijā to tikai veicina. Ir stimulē izvest no turienes kapitālu. Jo vairāk cilvēku iepazīs Latvijas piedāvājumu „pastāvīgās uzturēšanās atļauja apmaiņā pret investīcijām”, jo vairāk šeit nākotnē būs ieguldītāju.”

Ziņas sakopojis **P. Karlsons**

LETA
nacionālā ziņu aģentūra

Sāc ritu ar Preses apskatu!

- ◀ Latvijas preses publikāciju anotācijas
- ◀ jaunākās valūtas un laika ziņas
- ◀ nozīmīgākie dienas notikumi
- ◀ šodienas jubilāri

Apskatu Jums izdevīgā veidā - internetā vai e-pastā piegādāsim katru darba dienu līdz plkst. 9:00

Vairāk par pakalpojumu vari uzzināt: www.leta.lv
LETA, tālr.: +371 67222509, e-pasts: marketing@leta.lv

LAIKU UN VIETU MIJĀS

Viss taču tik skaidrs

VĒROJUMI UN PĀRDOMAS

Daudziem jo daudziem gan Krievijā, gan Rīgas krievvalodīgajās aprindās vajadzētu, piedodiet, rīvēt zem deguna telegrammu, ko 1940. gada 17. jūlijā Staļinam un Molotovam uz Maskavu nosūtīja Ždanovs, Višinskis un Dekanozovs, kuri bija sanākuši Tallinā uz apspriedi, lai novestu līdz galam okupētās Baltijas iekļaušanu Padomju Savienībā.

Šo dokumentu publicējis igauņu vēsturnieks Magnuss Ilmajervs, kuŗam izdevās to atrast Krievijas Federācijas Ārpolitikas archīvā. Latviski to darīja zināmu prof. Richards Treijs *Latvijas Avīzes* 10. augusta numurā.

Šajā telegrammā viss ir pa-

teikts, viss atkailināts, viss skaidrāks par skaidru: "Jauno parlamentu pirmo sēdi visās trijās valstīs atklāt svētdien, 21. jūlijā (...) Dienas kārtības jautājumā no-teikt: par valsts varu (...). Par iestāšanos PSRS (...). Darba nobeigumā sesijas ievēlē (...) delegāciju no katras republikas braucienam uz Maskavu, lai nodotu parlamenta vārdā iesniegumus PSRS Augstākajai Padomei par iestāšanos PSRS (...). Pēc deklarāciju pieņemšanas (...) organizēt darbaļaužu demonstrācijas."

Nepārspējams cinisms un lieliska režisūra. Kremlim nemaz nebija vajadzīgs represētais režisors Meierholds, lai Baltijā meistarīgi nospēlētu traģifarsu "1940". Šis debešķīgās telegrammas tekstu vajadzētu tagad laist globālā aprītē, vislabāk angļiski...

Ja jau runājam par PR stiķiem angļu mēlē, te nu man pie rokas brošūra *Latvia: A Path Chosen Twice. 1917 - 1940*, ko 1987. gadā - jau Gorbačova "perestroikas" laikā - izdevis *Novosti Press Agency Publishing House*.

Lai man piedod lasītāji, ja es izvilkmus no šīs brošūras sniegšu angļiski, jo man ir pamats cerēt, ka lasītājiem Amerikā un Vakareuropā šī valoda nav sveša.

Lasām: "Soviet troops were stationed in Latvia under the terms of a treaty signed in 1939 and were later reinforced (!) in accordance with an agreement (!) concluded with the Latvian government on June 16, 1940."

Tālāk: "On June 17, 1940 Red Army units began to arrive in Latvia (...) Tension in the country continued to mount. On June 19 large columns of de-

monstrators (...) calling for the resignation of the government."

Un vēl: "The Red Army units had no part in these developments, although their presence (!) helped to prevent attempts "to export counter-revolution" to the country."

Un tā tālāk, un tamlīdzīgi. Arī te viss taču tik skaidrs!

Man te jāpiebilst, ka Baltijas traģifarsa režisoriem jau bija pieredze: ģenerālmēģinājums notika 1939. gada rudenī, kad sarkanarmija saziņā ar Lielvācijas vērmachtu 17. septembrī iebruka Polijā un okupēja tās austrumu novadus, lai pēc tam tiktu nospēlēta tāda pati komēdija. 27. oktobrī Ļvovā (kur ukraiņi bija mazākumā) sanāca Rietumukrainas "tautas sapulce", 29. oktobrī Belostokā (kur baltkrievi bija mazākumā) sanāca Rietumbaltkrievijas "tau-

tas sapulce", un abas rūpīgi izfiltrēto ķiparu grupas nobalsoja par abu Polijai atņemto novadu iekļaušanu attiecīgi Ukrainas un Baltkrievijas "pē-es-errās".

Prof. Treijs raksta, ka Baltijas valstu "parlamenti" diemžēl bez ierunām nobalsojuši saskaņā ar Kremļa scēnāriju. Nu kā viņi varēja nenobalsot? Latvijas gadījumā t.s. Darba tautas bloka kandidātu vārdus noteica tā: Višinskis šo to skaidroja PSRS sūtnim Vetrovam, kuŗš savukārt aprunājās ar LKP 1. sekretāru Žani Spuri, un tālāk tika ņemti priekšā 100 izraudzīti ķipari, ar kuŗiem notika "profilaktiska pārruna" (*profilaktičeskaja beseda*). Tie, kas dzīvojuši Latvijā vēlīnā staļinisma gaisotnē, labi izprot šī jēdziena nozīmi.

Tā tas lietas tika darītas.

Franks Gordons

KARSTĀ VASARAS IZSKAŅA

Vasara tuvojas rudenim, Rīgas svētki beigušies, pulcinot 180 tūkstošus cilvēku; Cēsu Mākslas festivāls izskanējis ar Seviljas bārdzini Pils parkā, un politiskās kaislības atkal nonākušas atpakaļ uz Latvijas skatuves.

Jau esmu rakstījusi par likuma grozījumiem **tautas nobalsošanas jeb referendumu** jautājumā, norādot, ka šie grozījumi faktiski nenovērš iespēju ierosināt referendumu par Latvijas valstij būtiskiem jautājumiem. Līdz šim Saeimas vairākums izlicies nedzirdot ierosinājumus, ka būtu jāizdara daži grozījumi Satversmē, lai referendumu nevarētu, piemēram, lemt par otru valsts valodu.

Iesniegumu par jau vienreiz no jauna caurlūkoto likuma grozījumu apturēšanu parakstīja 38 opozīcijas deputāti. Starp Saeimas pozīciju un opozīciju joprojām ir domstarpības, pirmkārt, par to, vai nabadzīgiem pilsoņiem vispār ir iespējams savākt 150 tūkstošu apstiprinātu parakstu. Opozīcija apšaubā iespēju savākt parakstus bez maksas tīmekļa portālā www.latvija.lv jau ar 2015. gadu, jo tīmeklis nebūt nav pieejams visiem un ne visi, it sevišķi gados vecāki pilsoņi, ar to prot patstāvīgi, bez palīdzības rīkoties, un diez vai kaut kas būtiski mainītos dažu gadu laikā. Tātad būs vajadzīga nauda, lai samaksātu par paraksta apstiprināšanu. Otrkārt, opozīcijas ieskatā, tik ļoti palielinot referendumu rīkošanai vajadzīgo parakstu skaitu, tiek sašaurināts to pilsoņu loks, kuŗi var ietekmēt valsts lēmumus, tātad sašaurināsies arī demo-

kratija.

Savukārt pozīcija skaidro, ka otrreizējā caurlūkošanā ir skaidri noteiktas pašvaldību iestādes, kas nodrošinās parakstu apliecināšanu un būtiski samazinātas parakstu apliecināšanas izmaksas pašvaldībās. Līdz 2015. gadam saglabāta divpakāpju procedūra likumu ierosināšanai, nosakot, ka pirmajā posmā jāsavāc 50 tūkstošu vēlētāju parakstu, lai Centrālā vēlēšanu komisija par valsts naudu sāktu vākt parakstus referendumu rīkošanai. Turklāt, lai rosinātu Saeimas atļaušanu, līdz 2015. gadam pirmajā posmā joprojām būs jāsavāc tikai 10 000 parakstu.

Tomēr šīs batālijas norisinās par to, cik pilsoņu parakstu būs vajadzīgs, lai referendumu notiktu, turpretī par to, ka principā nav pieļaujama iespēja vākt parakstus par jautājumiem, kas groza valsts konstitucionālos pamatus, - koalīcijā joprojām ir klusums. Vārdu sakot, varētu strīdēties, vai 150 tūkstoši parakstu ir vai nav par daudz (gan jāpaskaidro, ka Satversme paredz vismaz 10 procentu balss tiesīgo vēlētāju parakstu, lai rīkotu referendumu) un vai tomēr nevajadzēja atstāt divu posmu parakstu vākšanas procedūru, nopietni palielinot pirmajā posmā savācamo parakstu skaitu. Tātad iespēja rīkot referendumu par jautājumiem, kas apdraud Latvijas valsts pamatus, joprojām nav novērsta, tā ir tikai apgrūtināta.

Mīnēto likuma grozījumu pirmajā pieņemšanā Saeimā, atbildot uz dažādiem oponentu iebildumiem par parakstu skaitu un atteikšanos no valsts samaksātas parakstu vākšanas, Juridiskās komisijas priekšsēde Ilma Čepāne sacīja: „Šajā sakarā es gribu jums pateikt tezes par aizstāvēties spējīgu demokra-

tiju. Proti, lietā „Ždanoka pret Latviju” galvenā teze ir šāda: lai garantētu demokratiskās sistēmas stabilitāti un efektivitāti, valstij var būt nepieciešamība veikt īpašus pasākumus sevis aizstāvēšanai. Otrkārt, valstij nevar prasīt, lai tā pirms iejaukšanās pagaida, līdz kāda grupa ir sagrābusi varu un sākusi veikt konkrētus pasākumus ar konvencijas standartiem un demokrātiju nesavienojamiem mērķiem un politiku, lai gan šādas briesmas (...) demokratijai ir pietiekami pamatotas un būtu novēršamas.”

Kā jau agrāk rakstīju, Saeimas Juridiskās komisijas priekšsēdes minētās briesmas būtu novēršamas, izdarot tās maiņas Satversmē, kuŗu apstiprināšanai nav vajadzīgs referendumu, bet kuŗas nosaka Satversmes 76. pants: „Satversmi Saeima var grozīt sēdēs, kuŗās piedalās vismaz divas trešdaļas Saeimas locekļu. Pārgrozījumus pieņem trijos lasījumos ar ne mazāk kā divu trešdaļu klātesošo deputātu balsu vairākumu.” Tātad Saeima bez referendumu palīdzības var grozīt Satversmes 73. pantu par to, kādi jautājumi nav nododami tautas nobalsošanai jeb referendumam.

Taču nupat Satversmes tiesa (ST) ir sagatavojusi izskatīšanai lietu par tautas nobalsošanas kārtību attiecībā uz ierosinājumiem par konstitūcijas grozījumiem. Iesniegumu ST par lietas ierosināšanu šī gada ziemā parakstīja Nacionālās apvienības *Visu Latvija!*/*Tēvzemei un brīvībai*/LNNK deputāti, vairāki *Vienotības* un *Zaļo un Zemnieku savienības* politiķi. Deputātu pieteikumā norādīts, ka tautas nobalsošanai nevar tikt nodoti jautājumi, kas groza valsts konstitucionālos pamatus, tostarp jautājumu par valsts valodas

statusa maiņu, pat ja Satversmē vārdiski tas nav paredzēts. Lai arī Satversme to tieši neparedz, tautas nobalsošanai nevar tikt nodoti ne tikai tie jautājumi, kas tieši minēti Satversmes 73. pantā un ir konstitucionāli, bet vēl jo vairāk jautājumi, kas ir antikonstitucionāli, - tādā ieskatā ir prasības iesniedzēji.

Atliek cerēt, ka varbūt vismaz Satversmes tiesa labos to, ko labot nevar vai negrib Saeimas valdošās koalīcijas vairākums.

Tikmēr aizsardzības ministrs Atis Pabriks ir pamanījis organizāciju „**Krievu sabiedrība Latvijā**” un ir lūdzis Drošības policiju (DP) izvērtēt tās rīcību. Ministrijas rokās nonācis kādā Rīgas tipografijā 2000 eksemplāros drukāšanai sagatavotas kartes signāleksemplārs. Kartes nosaukums ir „Lielais Tēvijas kaŗš Latvijas kartē. 490 pieminēti un kaŗavīru apbedījumi”. Ministrs norāda, ka viņam pretenzijas esot nevis pret pašu grafisko karti un pieminēto attēliem, bet gan pret tekstu, kas, pēc Pabrika domām, kuŗina nacionālo naidu: „Tekstā nacisms un fašisms tiek identificēti ar Eiropu, Latvija tiek vērtēta kā Krievijai, nevis Eiropai piederīga teritorija. Nacionālie partizāni tiek dēvēti par līdz galam nenosistajiem nacistiem. Uzsvērti krievu tautas zaudējumi kaŗā, bet ebrēji atstāti beigu galā. Latvijas zeme tiek uzskatīta par krieviem piederīgu jau no sirmas senatnes. Kad ielūkojos organizācijas mājaslapā, tad man - diplomētam vēsturniekam mati saslējās stāvus, gandrīz viena vienīga falsifikācija, jau sākot ar Livonijas un krustnešu kaŗiem, nemaz nerunājot par jaunāko vēsturi. Piemēram, Latvijas armijas kaŗavīri neatkarības cīņās tiek dēvēti par separātistiem, bet

Bermonta kaŗaspēks - godā celts! Un, runājot par krievu tiesībām dzīvot Baltijā, tiek teikts, - lai kādi ir laiki un ienaidnieku panākumi, Krievija vienmēr paliks neuzvarama un agri vai vēl uzaunos *status quo*.”

Biedrība, protams, ir pārsteigta par Pabriku satraukumu, un, vērtējot organizācijas pārstāvja Aleksandra Ržavina tekstus gan organizācijas mājaslapā, gan arī sagatavotajā materiālā par padomju kaŗavīru un Latvijas civiliedzīvotāju apbedījumu vietām Otrā pasaules kaŗa laikā, organizācijas vadītāja Tatjana Favoraska atzīst, ka tie, iespējams, ir „asi formulēti”, tomēr tajos neesot atspoguļoti nepatiesi fakti. Organizācijas vadītāja arī pastāstīja, ka organizācijā katru dienu tiek saņemtas vairākas pateicības vēstules par Ržavina sagatavoto karti ar apbedījumu vietām Otrā pasaules kaŗa laikā. Taču pēdējās dienās biedrība ir noskaņota kareivīgi un paziņojusi, ka apsveŗ iespēju vērsties tiesā pret Pabriku. Tās vadītāja skaidro, ka ministrs esot nepamatoti pārmetis organizācijai antisemitismu, līdz ar to patlaban notiek konsultācijas ar juristiem par iespēju vērsties tiesā par neslavas celšanu.

Ir prieks par to, ka vismaz viens latviešu politiķis pamanījis šo organizāciju un tās mājaslapu, kuŗas saturs tiešām ir, maigi sakot, savdabīgs. Ej nu zini, kā beigsies ideja par tiesāšanu ar aizsardzības ministru, bet, manuprāt, politiķi līdz šim reti ir pamanījuši krievu organizācijas Latvijā, kuŗu rīcība bieži vien ir pretrunā ar Latvijas valsti un tās interesēm. Vasaras izskaņa sāk kļūt karsta, un varbūt beidzot jautājumi, par kuŗiem rakstu, tiks sakārtoti.

Sallija Benfelde

Iznīcība vai attīstība

Atskats uz Trešo pasaules latgāliešu konferenci Rēzeknē

Pirms divdesmit gadiem šo rindu autors - tolaik *Radio Brīvā Eiropa* līdzstrādnieks - aicināja ārzemēs dzīvojošos latgāliešus un Latgales kultūras un sabiedriskos darbiniekus sarīkot pirmo Pasaules latgāliešu kongresu. Tapa lēmumi par atbalstu reģiona plašsaziņas līdzekļu un grāmatu izdošanai, par Rēzeknes augstskolas izveidošanu un Latgales pētniecības institūta radīšanu Daugavpilī. Savukārt prasības par latgāliešu valodas apguvi skolās un plašāku atbalstu no valdības puses tika ignorētas.

Šomēnes Rēzeknē vairāki simti dalībnieku, atceroties 1992. gadā atjaunoto pieminekli, ko tauta dēvē par „Latgales Māru”, bet kas patiesībā ir piemineklis Latgales atbrīvošanai no boļševikiem, pulcējās trešajā Pasaules latgāliešu konferencē. Vairāki desmiti referentu centās rast atbildi uz gana provokatīvo konferences vadmotīvu „*Latvijas neatkarības laiks - Latgales iespēja vai iznīcība?*”. Kopīgi izvērtēt Latgales attīstības tendences un lejupeņģes cēloņus ekonomikā, izglītībā, valodas un kultūras politikā kopā bija pulcējušies zinātnieki, pētnieki, lauksaimnieki, plašsaziņas līdzekļu, sabiedrisko organizāciju un katoļu Baznīcas pārstāvji, kā arī Saeimas politiķi. Kultūras laudis puda gandarījumu par pieminekļa atklāšanu māksliniekam un dzejniekam Antonam Kūkojam. Rēzekni rotās arī piemiņas plāksnes politikim Francim Kempam un nacionālistu tīrīšanas laikā neželastībā kritušajam akadēmiķim Aleksandram Ņikonovam.

Latgales politiķi, kultūras darbinieki un katoļu Baznīcas vadība Atbrīvošanas pieminekļa pakājē

Ceļu uz Rēzekni bija mērojuši dalībnieki no ASV, interesenti no Polijas un Krievijas, kā arī pirmo reizi Sibīrijas latgāliešu delegācija, kas stāstīja par savu izdzīvošanas pieredzi vesela gad-simta garumā.

Daudziem konferences dalībniekiem nebija saprotama tā dēvētā Latgales karoga pacelšana pie Rēzeknes novada un arī pilsētas domes. Uz karoga zilbaltzilā fona sarkanā vairīgā attēlots sudraba grīfs ar zelta kroni galvā un zobenu ķepā. Cik neprotams, ģerbonis ticis izmantots Inflantijas vojevodistē no 1629. līdz 1772. gadam. Karoga

delegācija, kas stāstīja par savu izdzīvošanas pieredzi vesela gad-simta garumā.

Daudziem konferences dalībniekiem nebija saprotama tā dēvētā Latgales karoga pacelšana pie Rēzeknes novada un arī pilsētas domes. Uz karoga zilbaltzilā fona sarkanā vairīgā attēlots sudraba grīfs ar zelta kroni galvā un zobenu ķepā. Cik neprotams, ģerbonis ticis izmantots Inflantijas vojevodistē no 1629. līdz 1772. gadam. Karoga

darināšana ir privāta iniciatīva, un plašāka publiska apspriešana Latgalē nav notikusi.

Konferences dalībnieki pieņēma rezolūciju, kurā izteiktas vairākas prasības, taču skaidru recepti par nepieciešamajiem nosacījumiem reģiona tautsaimniecības un uzņēmējdarbības attīstībai konferences dalībnieki nespēja sniegt. Diskusijas bija spraigas un viedokļi diametrāli pretēji. Klātesošie gan vienojās, ka Latgales reģiona attīstībai atbalstāma vairāku Ministru kabineta apstiprināto dokumentu ieviešana, piemēram, „Latgales reģiona rīcības plāns 2012.-2013.gadam”. Rezolūcija aicina ieviest paralēlu (latviešu un latgāliešu rakstu valodā) vietvārdu, organizāciju u. c. publisku nosaukumu rakstību. Diemžēl tikai pašreizējā Latgales plānošanas reģionā, ignorējot Varakļānu novadu, Atašienes un Barkavas pagastu. Izglītības ministrija tiek aicināta pārskatīt mācību saturu, vienu stundu nedēļā atvēlot novadmācībai Latvijas skolās, lai stiprinātu lokālās un nacionālās identitātes veidošanos. Rēzeknes pilsētas galva A. Bartaševičs no *Saskaņas centra*, krieviski raidošajam TV kanālim PBK jau pavēstījis, ka pilsētas skolās nā-

kamgad varēsot apgūt latgāliešu valodu. Tādējādi *Saskaņas* politiķis cer iegūt latgāliešu vēlētajū balsis pašvaldības vēlēšanās.

Konferences dalībnieki arī skaidri norādīja, ka jānodrošina raidlaiks raidījumiem latgāliešu mēlē Latvijas Televīzijā un Latvijas Radio. LR kultūras ministre Žaneta Jaunzeme-Grende puda viedokli, ka atbalsts latgāliešu kultūrai ir nepieciešams, lai tā nākotnē nekļūtu tikai par grāmatas un publikācijas pieejamu retumu, bet arī turpmāk būtu „dzīva” un pastāvētu arī nākamajās paaudzēs. Zīmīgi, ka latgāliešu vēlmes atšķirībā no iepriekšējiem gadiem kļuvas mērēnākas. Sabiedrisko organizāciju prasība piešķirt latgāliešu valodai Latgalē reģionālās valodas statusu no dienas kārtības izzudusi. Jaušams pragmatisms un reālpolitikas izpratne. Savukārt varas gaitēnos nonākušie politiķi, piemēram, tieslietu ministrs J. Bordāns, nekautrējas saukt lietas istajos vārdos, norādot, ka svarīgs uzdevums ir nostiprināt savu valsti iekšēji un ka latgāliešu valodai un kultūrai jāierāda vieta, ko tā, izcietusi represijas, aizliegumus un ignoranci, ir pelnījusi.

Dainis Mjartāns

Baltijas ceļš pret Molotova-Ribentropa paktu

23. augusts ir Staļinisma un nacisma upuru atceres diena.

Šogad aprit 73 gadi, kopš 1939. gada 23. augustā PSRS ārlietu tautas komisārs Vjačeslavs Molotovs un Vācijas ārlietu ministrs Joachims fon Ribentrops parakstīja Molotova-Ribentropa paktu. Tā slepenajos papildprotokolos Somija, Igaunija, Latvija, Lietuva, Polija un Rumānija tika sadalītas PSRS un Vācijas interešu sfērās. PSRS okupēja visas trīs Baltijas valstis.

Baltijas valstu brīvības un neatkarības atjaunošanas ideja kļuva iespējama pēc Michaila Gorbačova aizsāktām reformām, kas „mīkstināja” Maskavas attieksmi pret „brālīgajām republikām”. Atklātībā nonāca 1939.gada 23. augustā parakstītais Molotova-Ribentropa pakts, tāpēc 1988. gada 23. augustā Baltijas valstu galvaspilsētās Viļņā, Rīgā un Tallinā tūkstošiem cilvēku pulcējās protesta akcijās. 1989. gada pavasarī PSRS Tautas deputātu kongresa sēdē visu trīs Baltijas valstu pārstāvji pieprasīja šī līguma un papildprotokolu izvērtēšanu, noteikt to tiesiskumu. Maskavā izveidoja izmeklēšanas komisiju, bet tās darbība tika novilcināta. Baltijas valstu deputātu pašai aizliedzīgā darbība Maskavā atbalsojās Baltijas valstu nacionālās atmodas kustībās. **Igaunijas Tautas fronte *Rahvarinne*, Latvijas Tautas fronte un Lietuvas Reformu kustība *Sąjūdis* 1989. gada 23. augustā, 50 gadus pēc Molotova-Ribentropa pakta parakstīšanas, rīkoja masveida protesta akciju *Baltijas ceļš*. Vairāk nekā miljons cilvēku no Tompea pils pakājes Tallinā caur Rīgu, pāri Daugavai līdz Ģedimīna tornim Viļņā**

Akcijas *Baltijas ceļš* logo. UNESCO Starptautiskā ekspertu padome pieņēma lēmumu iekļaut akciju „*Baltijas ceļš* - cilvēku ķēde trīs valstu vienotiem centieniem pēc brīvības” UNESCO programmas „*Pasaules atmiņa*” Starptautiskajā reģistrā

sadevās rokās, izveidojot 600 km garu ķēdi. *Baltijas ceļš* bija failomenāla solidaritātes manifestācija, kas saistīja lielu uzmanību visā pasaulē. Tas uzskatāmi demonstrēja trīs Baltijas valstu iedzīvotāju centienus pēc brīvības. Iespaidīgā cilvēku ķēde un aizvien plašākais starptautiskais atbalsts vēsturisko faktu publicēšanai piespieda PSRS Tautas deputātu kongresu 1989. gada 24. decembrī pasludināt Vācijas un Padomju Savienības līgumu un tā slepenos papildprotokolus par spēkā neesošiem. Šī līguma anulējums palielināja Igaunijas, Latvijas un Lietuvas nacionālās pašnoteikšanās iespējas un atmodināja demokrātiskas kustības visā PSRS.

UNESCO Starptautiskā ekspertu padome 2009. gada 30. jūlijā Bridžtaunā, Barbadosā, pieņēma lēmumu iekļaut ak-

ciju „*Baltijas ceļš* - cilvēku ķēde trīs valstu vienotiem centieniem pēc brīvības” UNESCO programmas „*Pasaules atmiņa*” Starptautiskajā reģistrā.

2009. gada 22. un 23. augustā, ***Baltijas ceļa 20. gadadienā***, notika Baltijas vienotības skrējieni „*Sirdspuksti Baltijai*” ar tā patronu - toreizējo Latvijas Valsts prezidentu Valdi Zatleru priekšgalā. Igaunija, Latvija un Lietuva atjaunoja vēsturisko *Baltijas ceļu*

nonākusi Liepājas mūzeja filiālē „*Liepāja okupāciju režīms*”, kurās atklāšanā piedalījās AM Informācijas un sabiedrisko attiecību departamenta direktore Evelīna Melbārde. Izstādes tapšanas mērķis bijis vēstīt pasaulei unikālo vēsturisko akciju *Baltijas ceļš*. Ekspozīcijā ietverti Baltijas valstu 40 fotogrāfu darbi, kurus tverti emocionāli mirkļi par *Baltijas ceļa* dalībniekiem, kuriem vajadzēja lielu drosmi stāvēt šajā

dienu, apvienība „*Par Lietuvu Lietuvā*” rīkoja autobraucieni no Viļņas Katedrāles laukuma cauri Lietuvai līdz Latvijas robežai, aicinot cilvēkus ne tikai piedalīties, bet arī pārdomāt *Baltijas ceļa* jēgu un nozīmi.

Latvijas Monētu nams šogad augustā izdevis unikālu apzeltītu trīs medaļu komplektu *Baltijas ceļš* (500 gab.), kas veltīts Igaunijas, Latvijas un Lietuvas drosmīgajiem iedzīvotājiem,

Latvijas Monētu nama izdotais apzeltītu trīs medaļu komplekts *Baltijas ceļš*

diennakts skrējienā, kas sākās Tallinā un Viļņā, bet finišēja 23. augusta vakarā Rīgā pie neatkarības simbola - Brīvības pieminekļa.

Šovasar pa Kanadu ceļoja Latvijas Ārlietu ministrijas (AM) fotografa Ilmāra Znotiņa kopīgi veidotā izstāde „*Baltijas ceļš, kas iekustināja pasauli*”, kurā parādīta Otavā, Toronto, Monreālā un citviet. Izstāde iepriekš bijusi aplūkojama daudzās pasaules valstīs. Tagad tā

cilvēku ķēdē, nedomājot par sekām. 1989.gadā Latvija vēl bija PSRS sastāvā, Rīgā atradās PSRS armijas Baltijas kara apgabala stābs un armijas daļas visā valstī.

Liepājā no 10. līdz 23.augustam notika tradicionālais akcijai *Baltijas ceļš* veltītais festivāls *via baltica*, kas sniedza septiņus brīnišķīgus koncertus, kurus izcili Latvijas un kaimiņvalstu mūziķi demonstrēja savu Baltijas vienotības izjūtu. Pieminot akcijas *Baltijas ceļš* gada-

kuŗi 1989. gada 23. augustā piedalījās akcijā *Baltijas ceļš*.

Režisors Arvids Krievs uzņēmis dokumentālu filmu *Baltijas ceļš* (1993.gadā).

Latvijā, Igaunijā un Lietuvā katru gadu 23.augustā notiek dažādi patriotiski sarīkojumi, kas veltīti 1989. gada 23. augustā rīkotajam *Baltijas ceļam* - Baltijas valstu vienotības simbolam.

Valija Berkina

Vidvuds Štrauss

Tai pašā laikā, kad visa pasaule sekoja tam, kā Berlīnē noris Olimpiskās spēles, 18 kilometrus uz dienvidrietumiem no Maskavas Staļina-Molotova NKVD apžogojā ar dzelonstieplēm divus kvadrāt-kilometrus lielu meža gabalu sava karaspēka šaušanas poligonam. Poligona izmantošana sākās gadu vēlāk, bet par mērķiem tur bija izvēlēti dzīvi cilvēki. Pirmā nošaušana notika 1937. gada 8. augusta naktī, kad NKVD bendes tur atņēma dzīvību 91 un nākamā naktī jau 115 komunistiskā terora upuriem. Vairāk nekā gada laikā – līdz 1938. gada 19. oktobrim NKVD specobjektā *Butovskij poligon* slepeni tika nošauti 20 765 nevainīgi 73 tautību cilvēki. Visvairāk starp nošautajiem bija krievi – 8724, tāpēc Krievijas pareizticīgo Baznīcas galva, pirmoreiz ieradies poligonā, nosauca to par krievu Golgatu. Bet otrā vietā šajā drausmīgajā sarakstā ir 1328 latvieši, tāpēc tur ir arī mūsu tautas Golgata, un to nedrīkstam aizmirst. Gandrīz visiem nošautajiem tautiešiem šūpulis bija kārts Latvijā.

1938. gadā Butovas poligonā nošauti Madonas novada zemnieku bērni, dzimuši: **Bērzaunes pagastā** – Jānis Cilinskis (1891), Voldemārs Laukmanis (1895), Artūrs Rudzītis (1893); **Kalsnavas pagastā** – Pēteris-Alberts Liepiņš (1890); **Lazdonas pagastā** – Pēteris Bomīts (1890); **Liezeres pagastā** – Jānis Apinis (1877); **Patkules pagastā** – Pēteris Miezons (1899); **Saikavas pagastā** – Andrejs Eglītis (1909), Jānis Eglītis (1907), Alfons Seržants (1889), Jūlijs Seržants (1890), Jānis Tiltiņš (1885), Anna Zariņa (1892). Annas vīrs Kārlis Zariņš nošauts tai pašā gadā Kazachijas republikas galvaspilsētā Almaatā.

Vis, kas tālāk lasāms, pamatots ar nelaimīgo NKVD izmeklēšanas lietām, kur smeltas skopas ziņas par to, kad un kāpēc viņi pametuši dzimteni un devušies uz iecerēto laimes zemi Austrumos, līdz nokļuva Maskavā vai tās apkārtnē, un ko tur darijuši.

Seržanti bija pirmie, kas pārcēlās uz Krieviju un vienīgie turpmāk nesarāva saites ar zemi. Vecākais dēls Aleksandrs 18 gadu vecumā devās prom – uz Maskavas guberņu, iekārtojās par muižas pārvaldnieka palīgu. Pēc kāda laika, atbraucis uz dzimteni, pastāstīja tēvam, ka netālu no Maskavas kāds muižnieks izdevīgi iznomājot savu zemi un tur jau apmetušies daži igauņi un latvieši.

Un Seržantu ģimene: tēvs Jānis, māte Eda, dēli Alfons un Jūlijs un meita Alma cēlās kājās un drīz jau bija Aleksandra norādītajā vietā – Voskresenskā apriņķa Haminovā (tā sauca muižnieku). Tas notika 1909. gadā. Tēvs paņēma nomā 20 desētīnas, dēli pa 10 un sāka saimniekot patstāvīgi. 1917. gadā Haminovas kolonijā draudzīgi dzīvoja un veiksmīgi saimniekoja 10 igauņu un 10 latviešu ģimenes. 1920. gadā nomira tēvs, Aleksandrs pārcēlās uz Haminovu, pārņēma tēva saim-

Pēteris Bomīts

niecību un apprecēja kaimiņa igauņa meitu. Kad 1929. gadā sākās vardarbīgā lauksaimnieku kolektīvizācija, visi kolonijas saimnieki atteicās stāties kolchozā. Daļā pametasaimniecības un pārcēlās uz pilsētām, citi, arī Seržanti, palika. Viņu zemi atņēma valsts saimniecība, tur Seržanti strādāja. Butovas poligonā nošāva 15 bijušās kolonijas latviešus un septiņus igauņus. Uz Gulaga lēģeriem uz neatgriešanos aizsūtīja četrus igauņus un piecus latviešus.

Bērzaunieši – Cilinskis un Rudzītis un kalsnavietis Liepiņš, sākoties Pirmajam pasaules karā, bija spiesti uzvilkt *zaldātu* formas tērpus. Liepiņš un Rudzītis sākumā kaņķoja krievu daļās, bet 1915. gadā tika pārcelti uz latviešu strēlnieku bataljoniem (pulkiem). 8. pulka vecākais apakšvirsnieks Liepiņš par drosmi bija apbalvots ar 3. un 4. pakāpes Sv. Juŗa krustu un divām Sv. Juŗa medaļām. Rudzītis kaņķoja 2. pulkā, Cilinskis dienēja 5. pulka orķestrī. Gados jaunāko Laukmani, Krievijā Vladimiru, iesauca vēlāk, viņš dienēja aviācijā par motoristu. Visi četri pēc tam iestājās sarkanarmijā. Liepiņš un Rudzītis dienēja galvenajā stābā, Cilinskis nepameta 5. Latviešu strēlnieku pulka orķestri, kauju laikā bija sanitārs. Laukmanis turpināja dienestu aviācijas daļās. Kad beidzās Krievijas Pilsoņu karš, viņš vienīgais palika armijā, pabeidza Kaŗa aviācijas skolu Ļeņingradā un Kaŗa aviācijas inženieru akadēmiju Maskavā, strādāja zinātniskā institūtā par konstruktoru grupas vadītāju. Cilinskis kopā ar citiem 5. pulka mūzikantiem atrada darbu Maskavā, no Rīgas evakuētajā rūpnīcā „Kaučuks”, strādāja par smalkmechaniķi, Liepiņš ieņēma atbildīgu amatu Krievijas Zemkopības komisariātā. Rudzītis mācījās Celniecības institūta Arhitektūras nodaļā, projektēja un vadīja jaunbūves.

Jānis Apinis pusaudzā gados kopā ar tēvu gāja meža darbos, raka grāvjus. Trīs ziemas mācījās pagastskolā. No 1897. līdz 1902. gadam dienēja armijā, pēc tam Liezeres un Lubānas pagastā strādāja par namdari, galdnieku, kalēju, 1904. gadā – par Cirstenes pagasta rakstvedi. No 1905. līdz 1915. gadam Apinis dzīvoja Rīgā. Kopš 1905. gada bija LSDSP biedrs. Strādāja kokmateriālu noliktavās, darbojās arodbiedrībās, no 1906. līdz 1910. gadam

vadīja kokapstrādes strādnieku arodbiedrību. 1915. gadā Apinis aizbēga uz Sibīriju. Divus gadus Omskā strādāja par apgabala tiesas civilkolēģijas sekretāra palīgu, un kopš tā laika vietējā boļševiku organizācijā viņu uzskatīja par augsti profesionālu juristu, pēc 1917. gada oktobra valsts apvērsuma iecēla par Sibīrijas, Šepju novada un Turkestānas galveno tieslietu komisāru. Savu augsto amatu Apinis 1918. gada aprīlī Maskavā pārstāvēja Viskrievijas tieslietu komisāru kongresā, tūlīt pēc tam Padomju kongresā tika ievēlēts Viskrievijas Centrālajā izpildko-

cija sabiedriskās zinātnes. 1936. gadā vadīja Izglītības biedrības *Prometejs* koncertbrigādi tās izbraukumos pie tautiešiem Krievijā, nākamajā gadā tika uzņemts par ansambļa solistu Staņislavskā operētātri.

Saikaviešu vidū centrālā figūra bija gados vecākais Andrejs Gailītis, kopā ar māsasvīru Andreju Trauciņu iestājies LSDSP 1905. gadā. 1917. gada beigās, pirmās sarkanās varas laikā Vidzemē, Gailīti ievēlēja par Saikavas pagasta padomes priekšsēdi, 1919. gadā, kad pie varas bija Stučka, viņš atkal bija šajā amatā. Maskavā, Taganskas cie-

latviešu kolonijā Sibīrijā – Lejas Bulānu. Andrejs beidza arodskolu un strādāja rūpnīcā par metallēju. Gailītis uzaicināja abus puīšus uz Maskavu, iekārtoja uz dzīvi un darbā lapsu audzētavā.

Pēteris Bomīts, neilgi padzīvojis Vjazmā, pārcēlās uz Smoļensku, pēc tam devās uz dienvidiem, turpināja darbu saimnieciskā laukā. 1931. gadā Bomīts ieradās Maskavā, sāka strādāt par Latviešu kluba pārzini, aicināja strādāt klubā par galdnieku Gailīti, Jāni Eglīti ieteica kluba valdes sekretāra amatam. Kopš 1936. gada Bomīts, pabe-

Nams, kuŗā atradās Maskavas Latviešu klubs

mitejā (VCIK). Kā augstākā varas organa loceklis viņš 1919. gadā tika nosūtīts uz Turkestānu, kur uz gadu saņēma savas rokās visu varu: bija Turkestānas Centrālās izpildkomitejas priekšsēdis un pie reizes – apgabala boļševiku organizācijas vadītājs. Pēc tam organizēja tieslietu iestāžu darbu Sibīrijā un Ukrainā. Kopš 1923. gada Apinis dzīvoja Maskavā, strādāja Valsts drošlietu glabātavā par galveno kontrolieri, pēc tam atkal tieslietu iestādēs. Sevi lika manīt vecums, pasliktinājās redze, arī trūka zināšanu, tāpēc amati pakāpeniski pazeminājās: tiesnesis Maskavas apgabala tiesā, pilsētas tiesā, pilsētas rajona tiesā. 1935. gadā tautieši Apini iecēla par Maskavas Latviešu kluba pārzini.

Pēteris Miezons 1916. gadā iestājās Valmieras Skolotāju seminārā, nākamā gada septembrī kopā ar semināru evakuējās uz Sizrāņu pie Volgas. Pabeidzis semināru, brīvprātīgi iestājās sarkanarmijā, piedalījās kaujās Urālos, pēc tam dienēja Turkestānā, bija pulka kluba vadītājs. Demobilizējies strādāja Orenburgā izglītības darbā. 1928. gadā iestājās Maskavas universitātē, 1931. gadā pabeidza Vēstures un filozofijas fakultāti, tālāk Maskavas mācību iestādēs mā-

tumā, Gailītis izmeklētājam pastāstījis, ka viņš atbēdzis uz Krieviju 1919. gadā 47 cilvēku grupā. Tie bijuši padomju varas un partijas darbinieki un viņu ģimenes locekļi. Gailītis nosaucis Pēteri Bomīti, Andreju Trauciņu, Jāni Tiltiņu, Jāni Eglīti. Pārējos neatceroties.

Gailītis, Trauciņš, Tiltiņš un Eglītis sākumā apmetās Smoļenskas guberņā pie Vjazmas, strādāja savā amatā – par galdniekiem, pēc tam pārcēlās tuvāk Maskavai, kur Podoliskas apriņķī latvieši nesen bija nodibinājuši lauku kopsaimniecību. Gailītis tika ievēlēts par priekšsēdi. Kad sākās vardarbīgā kolektīvizācija un latviešus piespiedu kārtā apvienoja ar apkārtējām krievu sādžām, saikavieši pārcēlās uz lapsu audzētavu, kas atradās netālu no Maskavas, Saltikovā, un direktora vietnieks tur bija latvietis, Timirjazeva Lauksaimniecības akadēmijas absolvents Augusts Vasilis. Atradis darbu Maskavas rūpnīcā, Eglītis no pārējiem nošķīrās, Maskavā nodibināja jaunu ģimeni, 1933. gadā nomira. Eglīša pirmā sieva kopā ar pusaugu dēliem Jāni un Andreju 1919. gadā ieradās Petrogradā. Vecākais dēls Jānis pabeidza latviešu Paidagoģijas tehnikumu un bija nosūtīts strādāt par skolotāju uz veco

dzis Rūpniecības akadēmiju, strādāja Maskavas apgabalā vienā no kūdras ieguves uzņēmumiem par direktora vietnieku. Jānis Eglītis pārgāja strādāt uz Izglītības biedrības *Prometejs* tipografiju par korrektoru. Andrejs Eglītis, dienot sarkanarmijā tanku daļā, apguva šoferu profesiju un pēc dienesta izmantoja to darbam valsts iestādēs Maskavā.

Anna Pētersone apprecējās ar Kārli Zariņu (dzimušu Jumurdas pagastā zemnieku ģimenē), kad viņš bija skolotājs Saikavas pagasta skolā. 1919. gadā Zariņu Stučkas vara mobilizēja politdarbam armijā. Sekoja atkāpšanās. Divus gadus Zariņi strādāja Pleskavā, pēc tam pārcēlās uz Maskavu. Kārlis Zariņš mācījās Maskavas universitātes Juridiskajā fakultātē, piestrādāja par lektoru un arhivāru, pēc universitātes pabeigšanas strādāja par juriskonsultu valdības iestādēs. Anna saimniekoja mājās, audzināja dēlu. Zariņi pieņēma savā dzīvoklī vientuļo Gailīti. 1934. gadā Zariņu aizsūtīja strādāt par juriskonsultu uz Almautu. Gailītis iekārtoja Annu darbā Latviešu klubā. Sākumā viņa strādāja kluba ēdnīcā par pavāri, pēc tam pārņēma ēdnīcas vadību, kļūstot par labu paziņu daudziem kluba apmeklētājiem.

(Turpinājums 8. lpp.)

VASARAS VIDUS MŪZIKAS KARDIOGRAMMA

3. jūlijs jau no paša rīta man nesolīja neko labu. Vispirms no ierindas izgāja mans vecais un iemīļotais mobilais telefons, pēc tam, saulei pakāpjoties zenītā, tveice sasniedza šīgada pirmo rekordu - 31gradu! Saņēmu kārtīgu karstumdevu – „karstumsitienu” jeb karstumdūrienu ar visām no tā izrietošām sekām. Uz Cēsīm klausīties Filadelfijas zēnu balsis man nokļūt vairs nebija spēka, bija jāuzpilda sevi ar citronūdeni un jāgaida pievakares atvēsums. Taču iešanu uz Rīgas Domu gandrīz aizkavēja kāds no diriģentiem, kuŗam starptautiskajiem diriģentu kursiem Austrijā pēkšņi bija ievajadzējies kāds mans agrāk rakstīts opuss. Ar skriešanu tomēr beidzot sasniedzu ilgi plānoto mērķi – Doma katedrālē iejukt klusuma un miera mākslas meklētāju puli. Dzirdēt iemīļotās **Rīgas Doma skolas meiteņu koŗa saskanīgās balsis**, klusuma gaismas pasaulē pastaigāties kopā ar F. Mendelsona, P. Česnokova (19. g.s. Maskavas ortodoksālās mūzikas metra), Alfr. Kalniņa, L. Garūtas un Ē. Ešenvalda mākslas gariem pa senatnīgajām katedrāles velvēm. Ērģelnieces Vitas Kalnciema ērģeļu balsis kā ierasti vadīja talants un teicama meistariņa. Stilu daudzveidība viņas personībā sakusa vienotā garīgā veselumā, atšķirīgie laikmeti un mākslinieciskās domāšanas veidi vienotās izcilās spilgtās priekšnesumā, kuŗu baudot brīžiem zuda gravitācijas likumības. Bet varbūt pie vainas bija mans karstumdūriens?...

Sēžot Domā ar muguru pret altāri, prātā nāca tālie pēckara gadi, kad pamazām atļāva rādīt šo mūsu sakrālās arhitektūras brīnumu tūristiem. No iekšpuses. Lai apliecinātu krievu publikai Doma ērģeļu pasaules slavu, pāris stundas ļāva ērģelniekiem tās demonstrēt. Gadu iepriekš (1951. gada rudenī) bija miris ilggadējais Doma ērģeļu saimnieks Alfrēds Kalniņš, un viņa vietā tika uzaicināta A. Kalniņa un Teodora Kalniņa (diriģents, pēckara pirmo pēckara Dziesmu svētku virsdiriģents) bijusi audzēkne, Sv. Pāvila baznīcas ērģelniece Estere Didrichsone. Un, tā kā savukārt man laimējās būt par šīs ievērojamās, daudzpusīgās mūziķes skolnieku, tad ieguvu lielu godu asistēt viņai pie šīm leģendārajām ērģelēm. Dažreiz ieguvu tiesības ar šo instrumentu pavadīt viņas dziedātās Hendeļa un Bacha ārijas.

Toreiz Domā vēl pie vidus kolonnām un sienām karājās krietns daudzums seno bruņinieku vāpēņu, savā krāšņumā sacenšoties ar krāsaino vitražu gaismas spēli. Pēc tam šie vāpēņi un seno laiku vareno piemiņas zīmes nozuda kopā ar grīdā iemūrētajām akmens kapu plāksnēm. Taču gadsimtiem dievnamā uzkrātā garīgā atmosfāra saglabājusies līdz pat mūsdienām. Pat skaļā slavu publika piekļūst un spiežas bariņā. Tā ir īpaša izjūta, kas pārskāno da-

Rīgas Doma koŗa skolas meiteņu koŗis diriģentes Airas Birziņas vadībā

žādos cilvēka raksturus vienotā klusuma simfonijā. Arī mūziku. Pat ja tā bija moderni eklektiskā leišu komponista V. Miškina „Jūra” vai S. Hetfilda kopumā banālā koŗa dziesmiņa. Tie visi skanēja tā, kā tam Domā ir jāskan.

Cik gan garš ir ceļš no sapņiem, aizrautības un ilgām jeb pārdzīvotā izmisuma un aizrautības, lai radītu kaut ko tādu, kur šīs jūtas un mākslinieciskā pieredze sublimētos un veidotu īstu, patiesu mākslas darbu, patiesu vērtību. Šo Dantes ceļu gājis katrs mākslinieks, vienalga, cik jauns vai vecs viņš būtu. Protams, mēdz teikt, ka vecu mākslinieku vairāk vada viņa pieredze nekā fantāzijas daudzveidība. To varētu sacīt arī par **Pola Hiljēra novadītiem angļu renesanses meistaru** darbu atskaņojumiem 11. jūlijā Sv. Jāņa baznīcā, piedaloties Latvijas Radio korim.

Pols Hiljērs ir slavenība. Un kāda vēl! Pag. gs. 50. gados viņš pirmais ķērās pie viduslaiku organuma darbu atskaņošanas. Koŗa darbi ar šo neparasto nosaukumu *Organum* bija gadsimtos izslīdējuši no atskaņotāju uzmanības. Nav brīnums, jo agrīnās daudzbalssības pergamentos slēpjas daudz jauku noslēpumu, ko *Notres Dames* brāļi, koŗa kapellas vadītāji Leonēns un Perotuss 12. gadsimtā bija ieslēpuši. Bija pierakstītas galvenās temas – korāļu, himnu fragmenti, pārējām balsīm dodot tikai vispārējas kustības norādes. No šū pieraksts taču vēl nebija precizēts.

Hiljērs ar saviem dziedoņiem nebaidījās improvizēt *Cantus organum*. Cik burvīgi tas skanēja! Tas bija šokējoši laikmetīgi! Un nu visi uzzināja, ka viduslaiki nemaz nav nabadzīgi, vienveidīgi garlaicīgi un askētiski. Hiljērs pirmo reizi sāka koŗu mūzikā praktizēt kontrtenoru kustību Albionā, bet to labi pazina vecā Eiropa. Taču ar to nebeidzās viņa radošās intereses. 21. gadsimta sākumā viņš uzrakstīja grāmatu par Arvo Pērtu mūziku. Vērtējumiem, spriedumiem var piekrist, var nepiekrist, bet tas bija nopietns mēģinājums pirmo reizi nonākt pie Pērtu *Tintinabulum* noslēpumiem. Un lūk, *Organum* un *Tintinabulum*! Kā skan šie vārdi! Kā mūzika.

Taču, kā jau iepriekš minēju, Viljama Bērda, Orlando Gibonsa, Tomasa Talisa u.c. angļu renesanses autoru darbi noskanēja gandrīz visi vienādi. Kaut gan šo meistarū mūzikālā valoda ir tik atšķirīga. Kur vaina? Vai tikai diriģentā? Domāju, ka ļoti liela vaina jāuzņemas mūsu Radio korim, kas nav radināts šādas mūzikas atskaņošanā. Diriģents varēja izkāpt no bīksēm, bet koŗis Džonu Taveneru dziedāja tieši tādā pašā emocionālā tukšumā kā Tomasa Vilksa opusus. Žēl! Gaŗām palaista izdevība. Varēja palūkoties kaut vai apstūri, kur igauņu mūziķi sensenī mācījušies izprast senos skaņu rakstus. Tagad Eiropā zināmie kaimiņvalsts diriģenti savulaik vadījuši pirmos senās mūzikas ansambļus padomijā. Kā mēs par tiem jūsmojām! Iespējams, jāpateicas interesei par viduslaikiem un renesansi, ka Arvo Pērts uzraka seno angļu zvaniķu noslēpumu – tintinabulus, simetriskās skaitļu variācijas, kuŗas kļuva par pamatu komponista 80.- 90. gadu mūzikālai domāšanai.

Nav jau tā, ka latvieši nemīlētu seno mūziku. Nu jau gandrīz divdesmit gadu gaŗumā diriģenta Māŗa Kupča vadīto Senās mūzikas festivālu programmās izskanējušas daudzas dažādu laikmetu mūzikas pērles. Katru vasaru Festivāls nāk ar jauniem interesantiem piedāvājumiem un izaicinājumiem. Arī šogad pēc kārtas jau 18. **Senās mūzikas festivāla** (no 11. līdz 14. jūlijam) organizātori pārsteidza ar kārtējo bagāto izdomu: Mežotnes mazajā pīlī skanēja Čārlza V laika mūzika ansambļa „Trakula” priekšnesumā. Seni tēripi, instrumenti, stilizētas kustības, tas viss teicami rezonēja Mežotnes pīlī telpās.

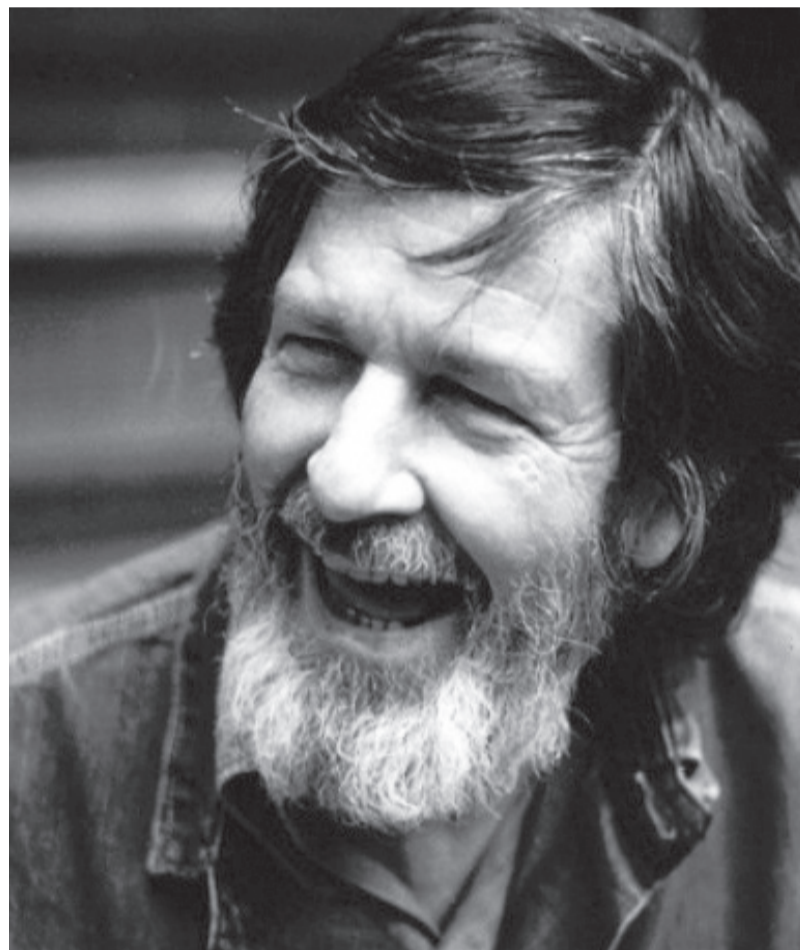
Taču interesantākā un ar mūziku visblīvāk piesātinātā bija sestdiena, 14. jūlijs, kad Rundāles pīlī uzņēma daudzos atskaņotājus: Baroka koŗi (M. Kupčs), *Sinfonietta Rīga* baroka ansambli (N. Šnē; kuŗi diezin kāpēc spēlēja modernos instrumentus), Sergeju Jēgeru, mūsu spoŗo kontrtenoru un *Collegium Musicum* Rīga (M. Kupčs) ar J.S. Bacha darbiem. Vakarā Rundāles Baltajā zālē zviedru *Villancico* ansamblis (ar senajiem baroka mūzikas rīkiem) spēlēja Ekvadoras baroka mūziku. Tā gan izklaus-

ījās vairāk pēc 17. gadsimta spāņu un portugāļu mūzikas stila. Bet nobeigums Rundāles dārzā solistu, Radio koŗa un *Sinfonietta Rīga* atskaņojumā (akustiski neizdevīgi izvietoti skaņruņi un mikrofoņi) vairs nesniedza *festivo grande* izskaņu. Vai nu pārāk gaŗā dienas programma, minimālās atpūtas iespējas klausītājiem, vai atskaņotāju pagurums nesniedza gaidīto mūzikālā sarīkojuma illuminējumu. Protams, bija raķetes, bet bija arī nogurums no visa dzirdētā.

Šogad Starptautiskais **jauno mūziķu salidojums – meistarkursi**, Daces Aperānes iniciēti, notika Siguldā. Kursi parasti ir rūpīgi organizēti, tikai diemžēl tiem netiek veltīta pienācīga rezonance Eiropas valstu jauno mūziķu vidē. Bet iespējams, ka kļūdos. Skandināvijas, Vācijas un Francijas redzamākie mūziķi

panijas uzjautrināšanas līdzeklis, bezjēdzīgs un nosmejams. Te 20. g.s. kultūrā ielaužas pretnis troksnim – agresīvai skaņai, skaņas čaulai, kuŗai nav kodola, satura. Klusuma filozofija 50. gados, ko aizsāka Džons Keidžs, aptvēra plašus lokus, arī ģeogrāfiskos. Un, kaut arī apgalvo, ka mūzikā klusumam ir konstruktīva, reģenerējoša loma, daudzi šo fainomenu nespēja pieņemt.

Kursu dalībnieku programma ar Keidžu pamatā arī šoreiz nesniedza pilnīgāku priekšstatu par šī komponista mūzikālās domāšanas daudzveidību, stiliskām izmaiņām (sitamo instrumentu ansambļu laiks, „sagatavoto klavieru” laiks, gadījuma – nejaušības (aleatorikas – pēc P. Bulēza apzīmējuma) faktors, kas satricināja pasauli, taču mūža otrā pusē mūzikālo līdzekļu

Džons Keidžs

lauztin laužas uz Latviju, lai pastrādātu ar jaunajiem mūziķiem.

Par labiem darbiem parasti spriež pēc to augļiem. Tā teikts Bībelē. Arī šogad 25. jūlijā Spīķeŗu „briesmīgajā” un neskanīgajā koncertzālē notika šo vasaras kursu pārskata koncerti. To gan grūti nosaukt par pārskatu, jo drīzāk tie bija jauno un ne tik jauno kursu dalībnieku priekšnesumi alus bāra koncertu limenī. Kā piesaiste tika minēts Džona Keidža vārds. Kuŗš gan nezina šo vārdu? Taču cik maz mēs zinām viņa personības alterācijās veidoto mūziku. Jā, protams, *4'33”* - *piano tacet* ir katra kaut cik ar mūziku saistīta cilvēka „programmā”. Atsēdēt klusējot pie klavierēm doto laiku, nepieskaŗoties taustiņiem, ir mēģinājuši daudzi mani studenti Kultūras akadēmijā. Viņiem tas patīk. Arī klausītājiem. Taču aiz šīs klusuma provokācijas slēpjas novatoriska skaniski filozofiska domāšanas paradigma: mums jāprot ieklausīties klusumā, sevī, apkārtne. *4'33”* nav tikai klaunāde, kom-

ierobežošanas un pašdisciplīnas laiks („laika nogrieŗņu” periods), viņa *dzenbudisma* postulāti u.c. palika ārpus dalībnieku uzmanības. Viņus vairāk nodarbināja pašu „nesacerētās” fantāzijas un vairāk/mazāk veiksmīgās inspirācijas par visu ko. Tikai ne par Keidžu. Žēl gan! Tā būtu bijusi īstā reize, lai beidzot atvestu šīs laikmeta ikonas mūzikālos opusus (ne tikai A. Žvikova atskaņotās Keidža klavierminiaturās vai amerikānietes Žaklinas Bobakas „dziedātās” *Song Books* dziesmas) neizturami primitīvizētā priekšnesumā. Izplūdis un bezjēdzīgs.

Nezinu, bet mani, klausoties šo uzstāšanos, neatstāja doma, ka te visam pietrūkst stingras vira rokas. Droši vien Keidžs pats te justos neērti. Pāris reizes intervējot šo slavenu komponistu un mikologu, man radās priekšstats par stipru, viriŗķīgu personību, kas neieredz neko neizdomātu, līdz galam nepa-

(Turpināts no 6. lpp.)

Nelaimīgie no Madonas puses

Tā nu bija iznācis, ka divi vīri no Madonas novada piecus gadus Maskavā vadīja Latviešu klubu, kas no 1919. gada atradās galvaspilsētas centrā netālu no Puškina pieminekļa un bija latviešu galvenā pietājas un satikšanās vieta. Klubā bija zāle ar 300 vietām un skatuvi, bibliotēka ar abonementu, kluba darbu financēja Maskavas Arod biedrību padome un Izglītības biedrība *Prometejs*. Maskavā 1933. gadā dzīvoja 13,6 tūkstoši latviešu, kluba biedru skaits 30. gados bija ap 800 – 1200. Katru gadu pirms pārskata un vēlēšanu kopsapulces notika biedru pārreģistrēšana. Sapulcē ievēlēja jaunu valdi, valde iecēla kluba pārzini. Kluba darbības laikā (1919 - 1937) bija ievēlēti seši valdes priekšsēži un iecelti septiņi pārzini. Klubā notika lekcijas, jubileju un piemiņas sarīkojumi, koncerti un izrādes, deju vakari. No 1925. gada kluba telpās darbojās Valsts latviešu teātris „Skatuve”. Klubā bija jauktais koris, vokālā grupa, deju kopa, pūtēju orķestris, stīgu instrumentu ansamblis, drāmatiskā kopa, kā arī fizikultūras, šaha, šaušanas un tūrisma sekcijas. Mākslinieku grupa klubā organizēja savu darbu izstādes. Klubā pulcējās bijušo latviešu strēlnieku sekcija, lielais valstsvīrs Jānis Rudzutaks rādīja paša uzņemtas skatu filmas. Bērnu sekcijā latviešu valodu mācījās

bērni, kuŗi gāja krievu skolās, jaunie literāti savā pulciņā lasīja pašu sacerējumus, spēlēja ludziņas. Klubs organizēja Līgo svētkus brīvā dabā, talkas un koncertus Maskavas apgabalā latviešu kopsaimniecībās. No kluba telpām izvadīja mirušos kluba biedrus. Uz pusdienām kluba ēdnīcā darbdienās atnāca ap 300 tautiešu, vakara viesus apkalpoja bufete.

Pēc Artūra Rudziša projekta bija paveikta kluba iekštelpu rekonstrukcija, skatāma viņa gleznu izstāde. Jānis Cilinskis pārstāvēja rūpnīcu strādniekus kluba valdē, Pēteris Miežons uzstājās koncertos, Jānis Eglītis dziedāja kori, viņa brālis bija fizikultūras sekcijas aktīvis.

1937. gada 27. decembrī Maskavas padomes prezidijs likvidēja latviešu, poļu, lietuviešu, igauņu, somu un ķīniešu klubus. NKVD arestēja latviešus pēc kluba biedru saraksta, kur bija uzrādītas dzīvesvietas. Vienas nakts laikā arestēja visus, kuŗi dzīvoja Saltikovā: Vasīli, Tiltiņu, Trauciņu, brāļus Eglīšus. Bomīti saņēma ciet darbvietā, purvainajā Šaturas tajonā. Viņa izmeklēšanas lietā glabājas pārsteidzošs dokuments:

Pilnīgi slepeni. Maskavas apgabala NKVD pārvaldes 3. nodaļas priekšniekam Valsts drošības kapteinim biedram Sorokinam. Rapor. Ziņoj. ka latvietis Bomīts, Pjotrs Petrovičs, kuŗu NKVD

Šaturas pilsētas nodaļa arestēja kā kontrrevolucionārās diversantu un teroristu organizācijas dalībnieku, 1937. gada 23. decembrī izdemolēja kameru, kuŗā atradās, un tika sasiets. 24. decembrī, kad Bomīti veda uz pratināšanu, viņš mēģināja aizbēgt, bet, kad viņam tas neizdevās, atrodoties Ļeņina laukumā, sāka kliegt: „NKVD arestē nevainīgus cilvēkus, skatieties, kā viņi izrēķinās ar mums!” - piesaistot liela cilvēku puļa uzmanību. NKVD Šaturas pilsētas nodaļas priekšnieks, Valsts drošības leitnants Doronkins.

Aleksandru Seržantu un Andreju Trauciņu NKVD uz astoņiem gadiem aizsūtīja pāri visai Krievijai – uz Kolimas leģeru valstību, lai viņi tur paliktu uz visiem laikiem.

Madonas novadpētniekiem tagad ir iespēja pārskatīt savus biogrāfiju krājumus, citiem lasītājiem – vērsties pie atmiņām un pameklēt vēl kaut ko par terora upuriem un viņu radiniekiem. Pratināšanas protokolos ir ziņas par to, ka Apinim Latvijā dzīvojuši māte, Cilinskim - divi brāļi, Nikolajs un Vladimirs, un piecas māsas, Gailītim - brālis Jānis un māsa Ida, Laukmanim - māte, brālis un māsa, Liepiņam - māte un māsa, Miežonam - tēvs Andrejs, māte Ilze, māsas Anna un Marija, Rudzītim - tēva brālis un divas māsas, Zariņai - tēvs Jānis Pētersons. Tas būs svētīgs darbs.

Vidvuds Štrauss

Jānis Apinis (vidū) ar kluba jaunatni

Tālu no sociālistiskā reālisma

Gundega Saulīte, Marina Zirdziņa, Laika Grāmata, sagatavota izdošanai apgādā SIA „Vesta-LK”, 2012. g., 112 lpp.

Starp manas tālās bērības fragmentārām atmiņām saglabājies 1943. gada Vecgada vakars un Jaungada rīts 1944. gadā. Jauno gadu es kopā ar lielajiem labprāt būtu sagaidījis nomodā, tomēr parastajā stundā tiku piespiests likties gultā un manis iežūzināšanai miegā tika ieslēgta Hitlera teikta radio uzruna. Onkulis Ādolfs vareni kļiedza un ārdijās, kaut no satura neko nesapratu. Atlīdzībai par pakļaušanos mammas varai nākamajā rītā tiku aizvests uz *Sevilas bārdzīņa* izrādi Rīgas operā, kā toreiz sauca mūsu Nacionālo operu. Tā nu, kamēr no Latvijas teritorijas vairs necik tālajā frontē Ivani šava uz Fričiem un dažs labs mūsu Jānis arī uz dažu labu Jēkabu, operas skatuve Figaro *jaktējās* ar Bartolo. Vai laikmetā, kad tik daudzi cieta un vardarbīgi mira, citiem smieties un izklaidēties būtu bijis grēks?

Nupat izstāstītās atmiņas ierosināja Gundegas Saulītes grāmata par Marinu Zirdziņu (1912-1990), kas no 1946. līdz 1971. gadam bijusi populāra dziedone Rīgas Operetes teātrī. Vairākumam šo rindu lasītāju, kas, jādodomā, vēl arvien ir Otrā pasaules kara bēgļi un trimdnieki vai viņu pēcteči, Zirdziņas vārds būs palicis svešs: 1930. gadā toreizējā Marina Rasnača bijusi pārdevēja drogu un parfimērijas veikalā, guvusi uzvaru skaistumkonkursā, iesaistījusies Teodora Reitera kori, apmeklējusi vokālās nodarības pie Hertas Lūses. Mākslinieces lielākās pazīstamības laiks sakrita ar Staļina terora, Čruščova atslābuma un Brežņeva stagnācijas sākuma gadiem, kad trimdas saskarsme ar Latviju bija minimāla. Tomēr arī Latvijas sabiedrībai grāmatas iznākšana varētu būt nedaudz nokavēta, jo tā parādās tirgū 22 gadus pēc dziedones nāves un veselu 41 gadu pēc viņas nokāpšanas no Operetes skatuves. Tā kā vislabāk patiek grāmatas sastapt cilvēkus, kas iepazīti vai vismaz skatīti dzīvē, jāsecina, ka ar vislielāko baudu Gundegas Saulītes dzīvīgi un interesanti izstāstīto un ar ļoti daudziem foto attēliem ilustrēto Zirdziņas dzīvesstāstu uztvers Latvijas lasītāju vecākā paaudze.

Jāpdomā, kā šāda grāmata varētu izskatīties nacionāli konservatīvajai t. s. vecajai trimdai ārēm. Izjūtu par atstumtību no grāmatas varones varētu izraisīt vesela rinda apstākļu. Rīgā dzimusī meitene nav bijusi etniska

latviete: abi viņas vecāki bijuši poļi, un valoda ģimenē bijusi poļu valoda. 1931. gada skaistumkonkurss saukts „Miss Darba Jaunava”, un to izsludinājis laikraksts *Segodņa Večerom*. Ož pēc kaut kā kreisa un krieviska, vai ne? Kaut gan Operetes teātrī Zirdziņa dziedājusi daudzās visā Rietumu pasaulē pazīstamās operetēs - **Cigānu mīlā, Silvā, Jautrajā atraitnē, Grāfā Luksemburgā** - un mūziklos **Mana skaistā lēdija un Hallo, Dollij!**, mazāks nav tādu uzvedumu skaits, kas tapuši padomju ideoloģisku apsvērumu un t. s. tautu draudzības stiprināšanas dēļ. Operetes izrādītas gan latviešu, gan krievu valodā, un Zirdziņa dziedājusi abās.

Vai vēl kas? Lūk, citāts no 80. - 81. lappuses: „Kopā ar dzīvesbiedru un citiem kollēgām Marina Zirdziņa aizrautīgi iesaistījās jauno padomju tradīciju kuplīnāšanā. Šo kustību ar milzu entuziasmu bija aizsākusi iemīļotā bērnu aktrise Vera Singajevska, nodibinot savu koncertbrigādi... Sešdesmitajos, septiņdesmitajos un vēl arī astoņdesmitajos gados, kad valdošā ideoloģija centās izskaust baznīcas tradīcijas, šī mākslinieku grupa radīja sabiedrības vajadzībām „alternatīvu” piedāvājumu – kristību un iesvētību vietā liekot Bērības un Pilngadības svētkus.”

Varbūt vislabāk tieši kopsakarā ar iepriekš teikto un citēto uztverams Zirdziņas mazmeitas Ivonnas vērtējums: „Omīte nekad nepieņēma Laiku par savu sabiedroto, bet cienīja to – kā gudrs

cīnītājs ciena savu pretinieku.” (99.)

Grāmatā daudzi Marinas Zirdziņas līdzgaitnieki devuši atzīnīgus vērtējumus par viņu gan kā par cilvēku, gan kā par mākslinieci. Pati grāmatas autore Gundega Saulīte saka:

„Tagad, pēc daudziem gadiem, klausoties Marinas Zirdziņas balsi, kas ierakstos glabājas gan Latvijas Radio fonotēkā, gan ģimenes arhīvā, valdzina šis dzīrās balss spīgtums un prasme dziesmā vai operetes ārijā izpaust emocionālā pārdzīvojuma nianšes. Kaut vai šķietami vienkāršā unģaru tautas melodijā par skumjo dzērvju dziesmu rudens rītā - tajā ietverta jo plaša pārdzīvojuma amplitūda. Šajā priekšnesumā izpaustās skumjas, sāpes, cerības un ilgas atklāj trauslas, skaidras un mīlošas sirds stāstu par liktenīgu mīlestību.” (39.)

Tomēr no „tirās” mākslas atpakaļ pie ideoloģijas! Pretī titulāpai un vēlreiz grāmatas beigās faksimilā lasāmas kādas operetes notis ar šādu tekstu: „Man jāzin viss, kā bij tās lietas, ik sikums un uz vietas! Pat tas, par ko jūs kaunu jūtat, ko jums varbūt ir stāstīt grūti!” Fakts ir, ka no Brīvības ielas (jeb kādreizējās Ļeņina ielas) Operetes nama līdz bēdīgi slaveņajai Stūra ēkai ko nostaigāt ir tikai dažī simti metru, tikai Stūra ēka ir Brīvības ielas pretējā pusē.

Protams, ar pašreizējā laikmeta acīm tautas varoņus saskatām drīzāk tajos, kas vaidēja, pakļauti mocībām Stūra namā, un rezervētāk izturamies pret cilvēkiem,

kuŗi, kaut citiem neko jaunu nenodarīdami, iekļāvās padomju laika uzspiestajās sadzīves normās. Pretmetus saasinot līdz galējībai, varam jautāt: „Vai bija pareizi vieniem *jaktēties* pa skatuvi, kamēr citi cieta?” - un tūdaļ saņemt pretjautājumu: „Vai tad mākslu vajadzēja likvidēt?”

Nāk atmiņā pašreizējā Valsts prezidenta Andra Bērziņa jautājums, kad viņa prezidentūras sākumā kāds viņam pārmeta šādu vai citādu rīcību padomju laikos. Prezidents jautāja, vai viņam būtu jāatvainojas par to, ka viņš padomju laikos vispār dzīvojis.

Par publikas izjūtām padomju laika operēšu izrādēs lasām Gundegas Saulītes grāmatas ievadā: „Līdz ar pirmajiem mūzikas akordiem varēja ļauties teātra burvībai un nonākt sapņu valstībā. Tur valdīja mūzikas skaņas, uz skatuves daždažādos ritmos pukstēja mīlošas sirdis, kas galu galā vienmēr ieguva ilgoto un pelnīto pretmīlu. Šai pasaulē, kas bija tālu no visapkārt kultivētā sociālistiskā reālisma, varoņi visbiežāk mīta pilis vai senās muižās, devoja greznās ballēs vai satikās izsmalcinātos salonos, dažreiz viņi bija nonākuši pat tālās eksotiskās zemēs. Te darbības norises, arī pārpratumi, strīdi vai vienkārši nesaprašanās allaž beidzās laimīgi, viss noskaidrojās un tika uzgavilēts mīlestības uzvarai. Notikumi uz skatuves salīdzinājumā ar reālo dzīvi ārpus teātra bija pasakaini...”

Eduards Silkalns

Gabaliņš ar morāli

LCK spēlē futbolu ar angļu militāro nometnes valdību "Dipaksu" Augustdorfā

Feletons

Eglītes kundze saķēra galvu un ievaidējās. Bet arī tas vairs nēdzēja. Augustdorfa kratījās futbola drudzī. DPACSa darbs sastāvēja vairs tikai no atnākšanas, aiziešanas un pārrunām par futbolu. LCK kanceleja praktiski nedarbojās, jo darbiniekiem notika intensīvi treniņi. *Nedēļas Apskatu* tikai pēdējā brīdī atgādās pierakstīt un aplauzt. Visus prātus bija pārņēmis futbols.

Kas uzvarēs?! – brēca plakāti, un kundzes vakaros pārrunāja, kāda diēta jāievēro sportistiem pēdējā nedēļā pirms spēles. Pievakarēs notika visādas mistiskas izdarības. DPACSa direktors Jangs (*Young*) devās meža skrējienos. Kopā ar dēlu mežā nozuda arī LNP priekšsēdis Jānis Celms. *Nedēļas Apskata* šefredaktors Dulmanis bieži bija redzams mīļi runājoties ar baltu kazu un to barojot, bet DPACSa darbinieki centās visādi pielabīnāties kādam mazam sunītim. Cilvēki jau dažkārt ir māņticīgi. Par financistu Niedru runāja, ka viņš ik vakaru divi stundas gulot uz muguras un kustinot kājas gaisā, tā trenējot vēdera muskuļus, – citi lieli futbolisti ar' tā esot darijuši. Vecāki vīri, kam ar bumbām visu mūžu nekāda darišana nebija bijusi, ja neskaita no gaisa mestās, naktī nemitīgi murgoja par piespēlēm, padošanām, stūrēm

un vārtiem. Nezinātājs visos šais trakumos varēja savu galvu sagrozīt pavisam šķību, līdz uzzināja to iemeslu. Izrādījās, ka, Daugavas Vanagu sakūdi, uz futbola laukuma bija nolēmuši spārdīties LCK un citu latviešu centrālo iestāžu vīri ar vietējiem dipaksiešiem.

Kad tiesnesis - mācītājs Kiploks, lielu likumu grāmatu padusē iespiedis, svilpa, bumba sāka savu sāpju ceļu. Kas gan bija Mozus dusmas, kad viņš sasita bauslības galdīņus, pret to niknumu, ar ko abu pušu lielie un mazie gari metās virsū bumbai? Dipaksietis Remess izrādīja tik pirmatnēju spēku, ka, liekas, dinozauri apbrīnā būtu slējušies pakalķājās, to redzēdami. Arī citi, citkārt miera vīri, bija kļuvuši visai zvērīgi. Izglītības nozares vadītāja v. Dravnieks kā spēra bumbai, tā četras reizes uz vienas kājas apgriezās riņķī, ja nebija trāpījies. LCK pusē tomēr visniknākais bija Niedra. Viņš mežonīgā ātrumā ar balerīnas veiklību metās no vienas puses uz otru, brīžam mēģinādams gaļajam pretinieku pussargam Trofimovam izlist caur kājstarpī, brīžam uzklupdams centra pussargam, DPACSa direktoram Jangam mugurā. Dailās linijitēses velti vicināja raibos karodziņus, lai aizkavētu asinsizliešanu.

Skaļrunis laukuma malā brēca:

"Neaizmirstiet ziedot Daugavas Vanagiem!!! Balto zīmīti, ko jums piespriedis pie krūts, varēsīt rādīt bērniem, bērnu bērniem, un, ja tiem arī būs bērni, - bērnu bērnu bērniem!" Un ko jūs domājat – sanākušie 500 skatītāji Daugavas Vanagiem saziņoja vairāk nekā 200.- DM. Par to varēja cikstēties pat tādi spēkavīri kā LCK šefi un DPACSa daļu vadītāji! Skaļruņa ziņotājs sviedriem noplūdušu seju un piecos mezglas sametušos kaklasaiti cīnījās ar mikrofonu un mēģināja ar asprātībām uzkurināt skatītājus uz ilgāku un sekmīgāku brēkšanu un devīgāku ziedošanu.

„... Jā, nupat jūs redzējāt, cik lieliski LCK kancelejas šefs Rakovskis piespēlēja bēglu dzīves archīva vadītājam Rasmanim, tas Amatam, ai nē, tur vēl priekšā komandants Eglīte, kuŗš, kā jau pieradis savā latviešu grupas vadītāja darbā aizsargāties pret opozīciju, prata savas pozīcijas arī šoreiz nosargāt stingri. Nē, nē, nē – tomēr vārti! Redz, cik labi, ka LCK nolēmusi beidzot arī jaunus laist pie vārda, – kā nāca Grinbergs, tā vārti iekšā gan!”

Pēc neilga laika ziņotājs varēja vēlreiz atkārtot to pašu, tik nu veiksmīgo uzbrukumu bija ievadījis Lesiņu Vilis – šoreiz bez spieķa. Bet nebija jau brīnums, ja LCK tā veicās – uz spēli bija

ieradušies arī LNP prezidija vīri, kas skaļā balsī izdalīja pamācības saviem kolēģām uz laukuma. Laukuma malā bija redzami slavenie parlamentārieši Bastjānis un Klīve, un turpat blakus pulkvedis Janums apmācīja nometnes skautus uzgavilēšanā LCK panākumiem.

Pēc otriem LCK iegūtajiem vārtiem vissmaidīgākais vīrs laukumā bija vārtsargs Celms. Kā lai nepriecājas un neizgāz krūtīs, ja divi vārti iegūti un pie laukuma rezervē vēl stāv "slavenais" futbolists Ēriks Raisters, kas gan pēdējā laikā vairāk pievērsies avižu pierakstīšanai. Bet ar to Raisteru kaut kas nebija kārtībā. Smaidīja gan, uzņācis uz laukuma, kā sfinkss, bet, kad pāris reizes bija nesekmīgi mēģinājis trāpīt ar nospodrināta stulmeņa purnu bumbai, nokauņējās un atkal aizgāja.*

Dipaksieši noskaitās. Rūkdami, rēkdami, zobus griezdami un acis valbīdami, tie metās uz LCK pozīcijām, un Celms velti plātīja jaunajos glazē cimdos tērtās rokas. Bumba trīs reizes ielidoja vārtu tīklā. Labi, ka vienreiz atsītās pret vēderu un atlēca atpakaļ laukumā, citādi LCK būtu zaudējusi. Bet nu spēle beidzās neizšķirti - 3 : 3.

Pēc spēles niknie pretinieki kā romieši pirtī pārrunāja notikušo un atzina, ka būtu labi, ja visur varētu politiskas cīņas aizstāt ar

futbola cīņām. Ar to šis feletons gandrīz vai kļuvis par gabaliņu ar morāli.

V – e (*Augustdorfā 1949. gada 25. septembrī*)

* *Piezīmes: Jānis Celms, LNP, vēlāk LCK priekšsēdis, Latvijā skolu inspektors, izceļoja uz Portlandi, ASV; Jānis Niedra, enerģisks tautas darbinieks, kuŗš pirmais nometnē bija VW vāga īpašnieks; Voldemārs Dulmanis, Nedēļas Apskata redaktors, izceļoja uz Austrāliju; mācītājs Edgars Kiploks, kuŗa pusbaraku ar vīraku un sveču lietošanu kaimiņi, katoļu poļu baznīckungu, nodedzināja, izceļoja uz ASV; Gunārs Grinbergs, avīzes darbinieks, vēlāk arī pie LAIKA, ASV; Arvids Dravnieks, valodnieks, Izglītības nozares vadītājs, izceļoja uz ASV; Vilis Lesiņš, rakstnieks, redaktors; Ēriks Raisters, dzejnieks, žurnālists, tikko salaulājies ar skaisto Elvīru, nevarēja uz bumbu koncentrēties. Pulkvedis Vilis Janums, Daugavas Vanagu dibinātājs.*

P.S. Lai gan dzīvoju barakā, kuŗā atradās laikraksta redakcija, un bieži tur arī uzturējos, jo māte strādāja par avīzes sekretāri, nemāku teikt, kuŗš no visiem lielgariem ir atbildīgs par šo rakstu. Arī viņi gandrīz visi dzīvoja 50. barakā.

– S.J.

Latvieši Londonas Olimpisko spēļu ritumā

Par Londonas Olimpisko spēļu sekmīgu norisi palīdzēja gādāt ap 70 tūkstoši brīvprātīgo palīgu jeb *games maker'i*. Viņi palīdzēja gluži praktiskos darbos – atrast skatītājiem biļetēs norādītās vietas, atbildēja uz jautājumiem. Vārdu sakot, gādāja par labsajūtu. Viņu vidū darbojās arī **Pēteris Pētersons** – Londonā dzimušais latvietis, aktīvs latviešu sabiedriskais darbinieks, vīrs elegances vecumā. Pēteris ir Daugavas Vanagu fonda valdes loceklis, pēdējos trīs gadus arī viesnīcas *Radi un draugi* valdes loceklis, ir finanču padomnieks laikraksta *Brīvā Latvija* izdevēju kopai.

Pēteris: Kļūt par brīvprātīgo palīgu nolēmu jau 2005. gada jūlijā, kad tika paziņots, ka 2012. gada Olimpiskās spēles notiks Londonā, un pieteicos jau 2010. gada rudenī, apmeklēju sagatavošanas kursus. Motivācija? Ja nevaru piedalīties Olimpiskajās spēlēs kā sportists, tuvāk šiem brīnišķīgajiem notikumiem var nokļūt, būdams brīvprātīgos palīgos. Turklāt Olimpiskās spēles notiek manā dzimtajā pilsētā Londonā. Latviešu sabiedrībā brīvprātīgā darba kultūra taču ir parasta. Angļiem tā gluži nav. Zinu, ka olimpiskajā ciematā strādāja trīs latviešu meitenes, bet neiznāca viņas satikt. Darba bija daudz, es strādāju olimpiskajā parkā.

Darbojos *Event Services* komandā. Sagaidījām apmeklētājus pie spēļu norises vietām, pa-

Heli, Pēteris un Tina Pēteroni Olimpisko spēļu laikā

līdzējām viņiem veiktāk orientēties, atbildējām uz jautājumiem.

Vai pašam arī iznāca kaut ko noskatīties?

Kopā ar sievu Tīnu (viņai ir igauņu izcelsme) un meitu Heli noskatījāmies vieglatlētikas sacensības, volejbolu *Earls Court* un riteņbraukšanu netālu no savām mājām Ešerā. Bija prieks satikt igauņu maratona skrējēju Evelīnu Talts un mūsu Zelta varoni Māri Strömbergu. Žēl, ka neiznāca iecerētā tikšanās ar Latvijas līdzjutējiem.

Tava spožākā atmiņa un gandarījums?

Esmu gandarīts par to, ka spē-

ļu organizācija tika augstu novērtēta, ka viss izdevās labi, pat ļoti labi, par spīti negatīvajām prognozēm par apsardzi, transportu un Londonas kompetenci vispār...

Spožākās atmiņas? Ļoti patika katru rītu celties 3.30, lai jau 6.00 būtu olimpiskajā parkā gatavs sākt savu dežūru!!!

Olimpiādā pagājušās dienas bija gaŗas un nogurdinoŗas, taču milzīgi pozitīvas, aizvadītas draudzīgā, pacilājoŗā gaisotnē. Neaizmirstamas!

Savukārt 18. jūlijā Kentas grāfistē, Anglijā, Olimpiskās lāpas stafetē piedalījās arī mūsu

tautietis, pazīstamais restorāna *Vincents* šefs **Mārtiņš Rītiņš**. (Par to jau vēstījām mūsu laikraksta 29. numurā.)

Mārtiņš: Es tieŗām trenējos ņim brīdīm jau kopŗ Liendienām profesionālā ārstu un treneru uzraudzībā. Paralleli trenējos *fitnessa* centrā. Vēlos teikt paldies

ziedots SOS bērnu ciematiem. Tas mani iedvesmoja. Tagad jūtos labāk nekā pirms 20 gadiem. Man ir tik daudz enerģijas!

Dienā pirms lāpas neŗanas trenējos kopā ar Igaunijas pirmo lēdiju Evelīnu Ilvesu... Būdam kopā ar prezidentes kundzi, biju spiests uzvesties labi.

Mārtiņš Rītiņš

Latvijas Olimpiskajai komitejai un *Samsung* firmai, ka mani izvēlējās olimpiskās lāpas neŗanai. Viņi noteikti, pilnīgi noteikti pagarināja manu mūŗu. *Samsung* bija izdomājis ļoti labu aplikāciju, ko varēja installēt telefonā, – par katru kilometru, ko tu noskrien, viens eiro tiek

Sporta ziņā noteikti neapstāŗos - gribu pēc četriem gadiem kā brīvprātīgais piedalīties Rio-dežaneiro olimpiskajās spēlēs. Man tur ir radi, Rītiņu dzimta ir arī tur. Es gribu dzīvot līdz simt gadu vecumam, bet - vesels!

Red.

NOVADU ZIŅAS

RAUNAS BAZNĪCAI -750!

Neticami, bet tieši tik daudz gadu šā gada 29. jūlijā svinēja Raunas evaņģeliski luteriskā draudze savam sirmajam dievnamam. Un tie bija svētki arī visai Raunai, pēc tagadējā teritoriālā iedalījuma - visam Raunas novadam.

Rauna ir sena vieta, ne tikai domājot par to kā par vienu no viduslaiku Rīgas archibīskapa rezidencēm, jo šeit, iespējams, pirms tam ir bijusi latgaļu valdoņa Rūsiņa Satekle, tas ir, tagadējais Tanīsa kalns, kur atradusies senlatviešu koka pils.

Baznīca Raunā uzcelta 1262. gadā, gandrīz vienlaicīgi ar Raunas pili, un bijusi viena no Rīgas archibīskapa baznīcām. Laika gaitā baznīca, tāpat kā Rauna, piedzīvojusi gan ziedu laikus, gan kaŗa laikus. Baznīca ir tapusi remontēta, pārbūvēta, atjaunota, tomēr gan tās tornis, gan senā altārtelpa, šķiet, kopš celšanas laikiem ir tādās pašas kā senatnē. Baznīcā kalpojuši daudzi tuvākā un tālākā apkārtnē slaveni mācītāji, piemēram, slaveņais Jānis Reiters (1656-1664), kas iztulkojis Tēvreizi 40 valodās, kā arī pirmais ķēries pie Bībeles tulkošanas latviešu valodā. Vai arī mācītājs Ādams Jende (1897-1918), kas gājis bojā kā asinsliecinieks no boļševiku rokām.

Kā jau minēts, 29. jūlijā, svētdien, karstā vasaras dienā, notika Raunas baznīcas 750 gadu jubilejas dievkalpojums. Dievkalpojumā kalpoja LELB archibīskaps Jānis Vanags un Raunas draudzes mācītājs Edijs Kalniņš. Šis bija svētku centrālais notikums. Archibīskaps sprediķi atgādināja, cik labi un patīkami ir dzīvot pilsētā, kur cilvēki dzīvo svēti, tas ir, izpalīdzīgi, laipni, priecīgi utt. Un tieši baznīca ir tā vieta, telpa, kur saņemt svētumu un stiprināties tajā.

Svinīgajā dievkalpojumā pul-

cējās ļaudis no Raunas ev. lut. draudzes, bet klāt bija un draudzi sveica arī Raunas novada domes priekšsēdis Andris Neimāns, draudzes un Raunas ilggadējie draugi un sadarbības partneri no Zēzenes (Seesen, Vācijā) mācītāja Kurta Hopes vadībā, kā arī draugi un sveicēji no Dzērbenes, Drustu, Lubānas, Cēsu Sv. Jāņa, Pēterupes, Rīgas Sv. Gara, Rīgas Doma draudzes. Draudzi sveica arī tūrisma firmas BaltGo vadītāja Līga Pomere un ilggadējā Raunas draudzes iedvesmotāja Irēna Binde-

mane. Kopumā dievkalpojumā piedalījās vairāk nekā 100 cilvēku. Pēc sveikšanas un klātesošo kopbildes uzņemšanas svētki turpinājās baznīcas dārzā ar sadraudzību pie zupas un svētku tortes. Svētku rotā bija ietērpta ne tikai „jubilāre”, bet arī baznīcas dārzs, kurā Raunas puķu draugi bija izveidojuši kompozīcijas un lielu ziedu skaitli „750”!

Sodien Raunas ev. lut. draudzē ir ap 200 draudzes locekļu. Mūsdienā dzīve nāk ar jauniem

Bībeles stunda, Rīta lūgšana, vīru vakars, uz dažādām aktivitātēm aicina Dienas centrs „Žēlsirdība”. Draudzē notiek arī sievu vakari, svētdienas skola bērniem un iesvētēs mācība. Rēgulāri dievkalpojumi notiek arī Raunas Sociālās aprūpes centrā un Mārsnēnu pagasta „Ziļu” mājās. Arvien aktīvāk attīstās draudzes diakonijas nozare, kurai vēl daudz ieceru un plānu.

Lai viss labais, no Dieva nā-

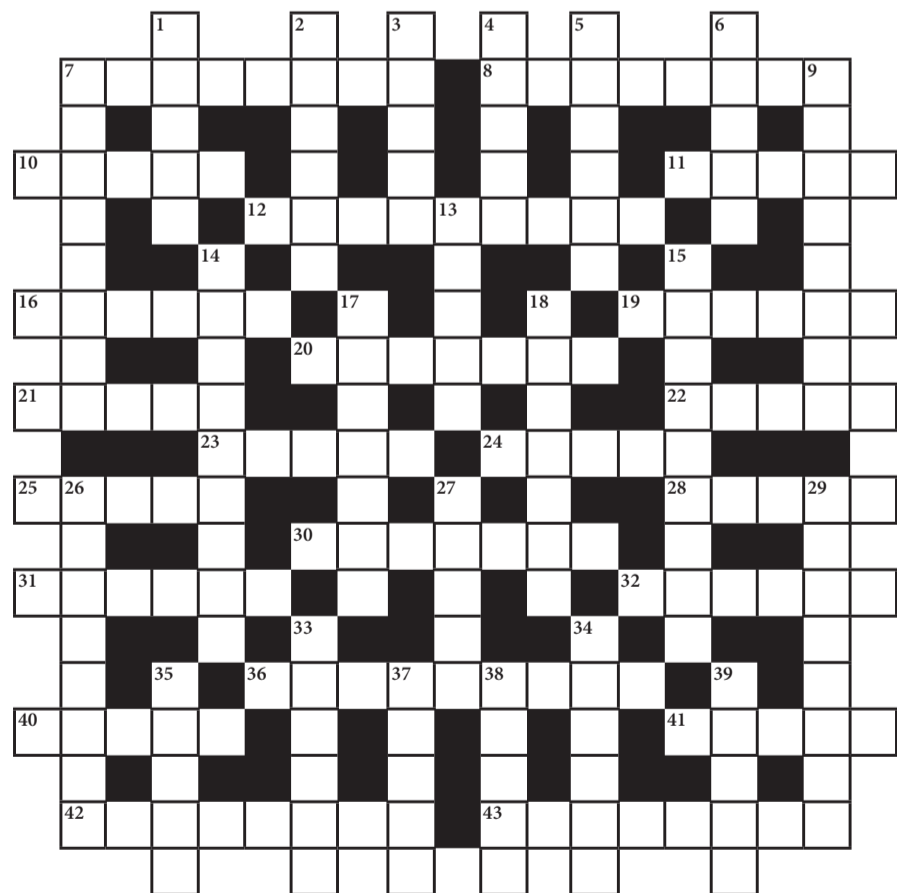
Svētku torte

izaicinājumiem, tāpēc daudzi draudzes locekļi vairs nedzīvo Raunā, pat Latvijā ne. Tāpēc vēl jo vairāk ir patīkami, ka Raunas draudze var pulcēties draudzes sarīkojumos vai ik dienas. Jo katru nedēļu ir dievkalpojumi,

košais, piepildās Raunas ev. lut. draudzes dzīvē un mēs varam godam sagaidīt gan 755 un arī 760 gadu jubileju savam sirmajam dievnamam!

Raunas ev. lut. draudzes mācītājs Edijs Kalniņš

Krustvārdu mīkla Sastādījis Kārlis Pētersons

Līmeniski. 7. Sakausējums, kuŗa sastāvā ir dzīvsudrabs. 8. Karēļu un somu eposs. 10. Amūras pieteka. 11. Briežu dzimtas dzīvnieks. 12. Sirds somiņa. 16. Riteņu apvalki. 19. Pilsēta Itālijas ZA. 20. Mākslinieku biedrība Latvijā (1924-1938). 21. Franču fiziķis (1796-1832). 22. Nelieli dzeŗamtrauki. 23. Plaša mēroga gadatirgi. 24. Izzūstoŗas upes Austrālijā. 25. Ziede. 28. Pilsēta

Francijas DR. 30. Pilsēta Kurzemē. 31. Saistaudu plēve, kas sedz plauŗas un krūŗskurva iekŗpusi. 32. Burtnīca vai grāmata kolekciju glabāŗanai. 36. Ćemurzieŗu dzimtas augs. 40. Diletantiski dzeŗoŗi. 41. Noenkurotas navigācijas zīmes. 42. Itālieŗu komponists (1660-1725). 43. Œokolādes konfekŗu Œķirne.

Stateniski. 1. Izmiris brieŗu dzimtas dzīvnieks. 2. Plaŗi, savie-

ŗi sarīkojumi. 3. Seno ķeltu dziesminieki. 4. Latvieŗu dziedātājs (1907-1987). 5. Diapozitīvi. 6. Franču ķīmiķis, fiziķis (1830-1901). 7. Valsts Eiropas vidienē. 9. Pilsēta Spānijas DA. 13. Guŗamvietas uz kuŗa. 14. Aparāts atmosfairas spiediena mēŗīŗanai. 15. Priekŗtelpa sabiedriskās ēkās. 17. Dārzenis. 18. Sens Spānijas nosaukums. 26. Sprāgstviela. 27. Neapstrādājama vieta tīruma vidū. 29. Mechanisms smagu priekŗmetu pacelŗanai. 33. Dzelzs rūdas kausēŗanas krāns ņģuna ieguvei. 34. Grezns monarha sēdeklis. 35. Sporta apavi. 37. Staltbriedis. 38. Pilsēta Francijas Rietumos. 39. Latvieŗu tautas mūzikas instruments.

Krustvārdu mīklas (BL Nr. 32) atrisinājums Līmeniski. 5. Eizenhauers. 6. Vārava. 7. Ropaŗi. 10. Pasts. 11. Aleja.

13. Ingvers. 16. Karafē. 17. Ap-sikt. 18. Viltnieks. 19. Paraŗa. 21. Tracis. 25. Plaukts. 26. Sairt. 28. Teikt. 29. Atkust. 30. Polija. 31. Kamermūzika.

Stateniski. 1. Nieres. 2. Cesvaine. 3. Pulovers. 4. Ārtava. 6. Vasara. 8. Inesis. 9. Ievainojums. 10. Pasakains. 12. Atskaitīt. 14. Ievas. 15. Masts. 20. Atmiņa. 22. Atziņa. 23. Plekstes. 24. Atslo-dze. 27. Tikpat. 28. Trieka.

ZIŅAS ĪSUMĀ

Jelgavas pilsētas dome no 21. augusta izsniedz jauna parauga skolēnu apliecības, ko var izmantot par maksājuma karti pilsētas sabiedriskajā transportā ar 50 % atlaidi, bet ne bieŗāk par astoņām reizēm dienā. Jelgavnieki, kuŗi brauks mācīties citur, saņems „Jelgavas iedzīvotāja karti”, un arī viņiem no pilsētas domes budŗeta segs braukŗanas maksu 50% apmēŗā mācību gada laikā.

Liepājā visi 855 pilsētas skolu pirmklasnieki, 1. septembrī uzsākot mācību gadu, no pilsētas domes saņems dāvanā krāsojamo grāmatīņu par Liepājas sportiskajām rosmēm. Grāmatīņu izdevusi Liepājas domes Sabiedrisko attiecību un mārketinga daŗa sadarbībā ar Valsts policijas Kurzemes reģiona pārvaldi.

Rēzeknes pilsētas dome nolēmusi pieŗķirt vienreizēju materiālo pabalstu 20 latu apmēŗā to trūcīģo un daudzbērnu ģimeņu atbalstam, kuŗu bērni Œogad uzsāks mācības vispārizģlītoģo skolu 1. klasē. Œim mēŗķim pieŗķirti 2500 lati.

Daugavpilī 26. augustā jau sesto gadu notiek pilsētas domes Sociālo lietu pārvaldes rīkotā starptautiskā akcija - festivāls „Laimīgā ģimene” ar koncertiem, izstādēm un radoŗām darbnīcām. Pirmo reizi izveidota „Ķimenes māja”, kur mazturīģas ģimenes var saņemt iedzīvotāju sazieŗoto sadzīves tehniku, mēbeles, apģērbu, rotaģlijas, grāmatas un citas noderīģas lietas.

Ludzas 835. dzimŗanas dienas svētku noskaņās pilsētas laukumos atģlāta izstāde „Zudusī... atrastā Ludza”, kuŗā var iepazīties ar unikālām pilsētas vēstures liecībām un senajiem pilsētvīdus objektiem. Izstāde izveidota Latvijas Nacionālās bibliotēkas projekta „Zudusī Latvija” ietekmē. Pēdēģo 100 gadu laikā Ludza no vienstāva koka ēķu apbūves ķģuvusi par daudzstāvu namu pilsētu.

Ventspils augstskolā 31. augustā norisināŗies pirmais Kurzemes biznesa forums, kuŗā iecerēts apspriest attīstības plānoŗanu vietēģā, nacionālā, Baltijas jūras reģiona un ES līmenī. Latvijas zinātnieku un ekspertu diskusijās pārrunās nodarbinātību, cilvēkresursu kvalitāti, investīģiju piesaistes perspektīvu, kā arī finanŗu resursu pieejamību nākamajā plānoŗanas periodā 2014.-2020. gadā.

Valles pagasta „Makŗķernieku paradīģe” notika finālsacensības Latvijas atģlātājā Ćempionātā karpu makŗķerēŗanā, kuŗas rikoģa Latvijas Makŗķerēŗanas sporta federāģija. Sacensību galvenais mēŗķis ir izveidot Latvijas karpu makŗķerēŗanas izlasi dalģibai Pasaules Ćempionātā 2013. gadā.

Rēzeknē pie Latģales kultūrvēstures mūģeja atģlāja pieminekli Latģales rakstniekam, māksliniekam, scēnoģrafam, aktierim, reģisoram un vienkārŗi latģalietim Antonam Kūkoģam, kas vienkārŗi ir lepoģies ar savu izcelsmi. Viņŗ ir Latģales kultūrvērtība, kuŗa piemiņa saglabāta grāmatās, gleznās un keramikas izstrādāģumos, kas glabāģas mūģejos un privātkolekcijās gan Latvijā, gan ārvalstīs.

Īŗiņģas sagatavoģusi Valģija Berkina

Daugavas Vanagi Vācijā aicina

Š.g. 14. un 15. septembrī latviešu centrā Bērzainē, Freiburgā, notiks Daugavas Vanagu (DV) Vācijā valdes sēde un ar to saistītie sarīkojumi, kuŗos piedalīties aicinām visus interesentus no tuvākas un tālākas apkārtnes! Tā būs lieliska iespēja apciemot Bērzaini, pavadīt nedēļas nogali latviskā gaisotnē un iepazīties ar DV Vācijā darbību šobrīd un nākotnē.

Papildus ierastai darba kārtībai šajā sēdē īpašu uzmanību pievērsīsim sarunām par DV Vācijā organizācijas mērķiem un iespējām paplašināt sadarbību ar latviešiem visā Vācijā, kā arī konkrēta darbības plāna izstrādei nākamajiem trīs gadiem.

Sarīkojumu dienas dalības maksa, iekļaujot visas ēdienreizes un neskaitot naktsmāju izdevumus, ir 20 eiro. Par naktsmāju iespējām Bērzainē lūdzus interesēties pie Bērzaines pārvaldniekiem – Māras un Gunta Laidiņiem uz e-pastu berzaine@latviesi.com vai tālr.: 0049 76153340. Naktsmājas Bērzainē maksā 20 eiro par nakti no personas, Daugavas Vanagu biedriem no visas pasaules - 15 eiro. Bērzaines adrese: Leinhaldenweg 28,

D-79104 Freiburg.

Daugavas Vanagi Vācijā ir latviešu pašpalīdzības organizācija, kuŗas mērķis ir tautiešiem nodrošināt iespēju uzturēt latviskumu Vācijā un plašā pasaulē.

Sarīkojumu darba kārtība:
piektdien, 2012. gada 14. septembrī,

14.00 DV Vācijā valdes sēde
16.00 Kafijas pauze
16.30 DV Vācijā valdes sēdes turpinājums

19.00 Vakariņas
20.00 - Saviesīgs dziesmu vakars, ko vadīs Austris Grasis un folkloras kopas *Vilkači* dalībnieks Ingus Krūmiņš

sestdien, 2012. gada 15. septembrī,

9.00 Brokastis
10.00 DV Vācijā valdes sēdes turpinājums

13.00 Pusdienas
14.00 DV Vācijā valdes sēdes nobeigums

16.00 Dievkalpojums
17.00 Referāts un diskusijas
19.00 Vakariņas
20.00Saviesīgs vakars ar latviešu dziesmām

Aicinām izbaudīt nedēļas nogali interesantā, latviskā garā!

Kapusvētki Lestenes Brāļu kapos

Sieviešu ansamblis

Kā katru gadu, arī šogad 19. augustā Lestenes Brāļu kapos notika kapusvētki. Irlavas un Lestenes pagasta pārvalde kopā ar Lestenes baznīcas draudzi bija pielikuši daudz pūļu, lai svētki izdotos. Skaisti un izjusti dziedāja Valgundes pagasta sieviešu ansamblis „Illūzija” Guntras Munkevicas vadībā. Mācītājs aizlūgumā vēlreiz

atsauca atmiņā skaudro laiku, kad jauniem un ne tik jauniem kaŗavīriem bija jāiet ciņā par savu Tēvu zemi. Tika pieminēti šīnī gadā Lestenes kapos zemes klēpi gulditie. Lai arī cilvēku nebija daudz, kapusvētki bija ļoti sirsnīgi.

Solvita Sekste,
DV CV Pārstāvības
Latvijā vadītāja

MATISS KUKAINIS

ADVOKĀTS AR TIESĪBĀM
ASV UN LATVIJĀ.

- Mantošana.
- Īpašuma pirkšana un pārdošana.
- Meža apsaimniekošana un pārdošana.

Valņu iela 3, Rīga, LV-1050
matiss@sk-legal.com
+371 28390346

SIA „MADONAS POLIGRAFISTS”

ir pazīstama kā viena no senākajām tipografijām Vidzemē. Šodien esam kļuvuši par modernu plaša profila tipografiju – drukājam avīzes, veidlapas, brošūras, kalendārus. Pēdējos gados īpašu uzmanību pievēršam grāmatu ražošanai gan cietajos vākos, gan termolīmētām grāmatām mikstajos vākos.

Tipografija nodrošina ar darbu Madonas pilsētas un tās rajona 70 iedzīvotājus. Mūsu galvenā prioritāte ir izpildīt to, kas apsolīts klientam.

Esam gandarīti, ka varam sadarboties arī ar laikraksta „Brīvā Latvija” redakciju!

Gaidīsim pasūtījumus arī no Jums!

Mūsu adrese: Saieta laukums 2a, Madona, LV-4801, Tālr. +371 64822742

e-pasts: pasutijumi@madpol.lv

Rīgas klientu birojs: K. Valdemāra iela 106/108, Rīga, LV-1013, Tālr. +371 67315026

e-pasts: madpolriga@madpol.lv

Ar dziļām skumjām pieminam savu ilggadējo un uzticīgo draudzes locekli

HILDU PLUĢIS

Pateicamies par viņas uzticamo kalpošanu un izsakām visdziļāko līdzjūtību ģimenei un tuviniekiem šajā sēru laikā

Apvienotā Lodonas latv. ev. lut un Miera draudze

Mūžībā aizsaukts
ZLCP padomes loceklis un ilggadējais ģenerālsēkretārs

JURIS RENESLĀCIS

Dzimis Rīgā 1925. gada 10. janvārī,
miris Stokholmā 2012. gada 24. jūlijā

Viņu miļā piemiņā paturēs
Zviedrijas Latviešu Centrālā Padome

Mūsu Mamma, Vecmāmiņa un Vecvecmāmiņa

ANNA CERBULE, dzim. Dombrovska

Dzīmusi Alūksnes rajonā, Latvijā, 1925. gada 29. oktobrī,
mirusi Pensilvānijā, ASV, 2012. gada 7. augustā

Milestībā piemin
Ilze, Dace un Kārlis ar ģimenēm

Sirmā galva klusu liecas,

Svētā mierā aizmiegot.

Dvēsele sen ilgās tiecas

Tēva mājas iemantot.

(Berta Dombrovska, Annas māte)

Brīvā Latvija reklāmas cenas Latvijā

Cena - Ls 0,78 par cm²
ierāmējumā
Atlaides par reklāmas
publicēšanas biežumu:

- Atkārtotot vienu un to pašu reklāmu 2 reizes, paredzēta atlaide 10 % apmērā no parastās cenas.
- Atkārtotot vienu un to pašu reklāmu 3 reizes, - 15 % no parastās cenas.
- Atkārtotot vienu un to pašu reklāmu 4 reizes un vairāk, - 20 % no parastās cenas.
- PRIVĀTSLUDINĀJUMIEM: Ls 0,39 par 1 cm² ierāmējumā.
- SĒRU SLUDINĀJUMS: Ls 28,60

Pasta adrese:

Ausekļa iela 14 - 2

Rīga, LV - 1010

Tālrunis + 371 67326761

Tālrunis +371 67326784

Darba laiks:

Pirmdien – 9-17

Otrdien – 9-17

Piektdien – 9-15

BRĪVĀ LATVIJA

Latvijas reģ. nr. 1144.

Rietumeiropas latviešu laikraksts,
iznāk sestdienās, 48 reizes gadā.

Izdevēji: *Brīvās Latvijas* izdevēju kopa (BLIK)

Redaktore: Ligita Kovtuna
Brīvā Latvija redakcija – Ausekļa iela 14-2,
Rīga, LV-1010
Tālr. (redakcija) +371 67326761, +371 29439423,
Tālrunis: +371 67326784.
e-pasts: redakcija@brivalatvija.lv

Administrācija: Sarmīte Janovskis “Straumēni”, Catthorpe Manor, Catthorpe, Leics. LE17 6DF, England. Tālr. 01788823438, fakss 01788822441. Kārto visas sēru un citu sludinājumu maksas; pieņem rietumu abonementus, izņemot Vācijas un Zviedrijas.

Pārstāvniecība Anglijā:
Dz.Purmale, 34 Brook Road, Leicester LE5 2HE.
Tālr. 01162431322, fakss 01162433312.
e-pasts: dzidra.purmale@talktalk.net

Abonementa maksa, sākot ar

2010. gada 1. jūliju:

Lielbritānijā: 6 mēnešiem GBP 60; 12 mēnešiem GBP 110. Samaksu ar čekū, PO vai naudā (ierakstītā sūtījumā) sūtīt laikraksta administrācijai (adresi sk. augšā), uz vārdu Brīvā Latvija. Maksājot Lielbritānijā par Latvijas gada abonementu GBP 40

Zviedrijā: 6 mēneši Kr 650.-; 12 mēneši Kr 1240.-. Naudas pārvedumi: Lettiska Hjälpkommitten, Brīvā Latvija (Wallingatan 34, 5 tr, S-111 24, Stockholm, Plusgiro 11 47 46 - 1). Tālr. un fakss 08 - 214425.

Naudas pārvedumi Vācijā: 12 mēn. – 130 eiro; 6 mēn. – 70 eiro; 3 mēn. – 40 eiro; BL konts Lettische Gemeinschaft, Salzmannstr. 152, 48159 Münster. Postbank Hamburg, BLZ 200 100 20, konts 271 751 204. Adrese abonēšanas jautājumiem: Ivars Vētra, Mittelstr. 3, D-35415 Pohlheim, tālr. +49 6004 2801, e-pasts: ivetra@web.de. Cita informācija Nils Ebdens, Lettische Gemeinschaft in Deutschland e. V., Frankfurter Str. 54, D-35440 Linden, tālr. +49 6403 940933, e-pasts: info@lk-v.de

Citās Eiropas zemēs: 6 mēnešiem 70 eiro; 12 mēnešiem 130 eiro. Naudas pārvedumi ar čekū uz Brīvā Latvija (adrese kā augšā).

ASV un pārējās pasaules valstīs 6 mēnešiem USD 90.-, 12 mēnešiem USD 170.-.

Latvijā: 6 mēnešiem Ls 20, 12 mēnešiem Ls 34.

Latviešu organizāciju un privāto sludinājumu maksa £3 par 10 mm augstu vienslejiģā platumā aizņemtu telpu. Sēru sludinājumi (10,6 cm x 7 cm) £35. Zviedrijā – 500 kr.
Komerģiālie sludinājumi €6 par 1 slejas cm.

Atlaides atkārtotām reklāmām.

Ar autora vārdu, inģiāliem vai segvārdu parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakģijas domas. Par lidģstrādnieku honorāriem nepiecieģama iepriekģēja vienoģanas. Par publikāģijas minģto faktu precģizģitāti atģild autors.

BRĪVĀ LATVIJA

Latvian Weekly Newspaper
published by the Latvian Publishers Association,
Ausekļa iela 14-2, Rīga, LV-1010, Latvia.

Iespiests: SIA Madonas Poligrafists

SPORTS

SPORTS

SPORTS

Uzvar olimpiskie medaļnieki

Plūdmales volejbola sacensībās Polijā *Grand Slam* posmā pirmo vietu izcīnīja Latvijas duets Mārtiņš Pļaviņš/Jānis Šmēdiņš. Astotdaļfinālā viņi ar rezultātu 2:0 pārliecinoši pieveica vāciešus Kaju Matisiku un Aleksandru Valkenhorstu, kuŗiem turnīrā ticis 17. numurs, pēc tam ar 2:0 revanšējās par zaudējumu Londonas Olimpisko spēļu vicečempioniem Alisonam Čeruti un Emanuelam Regu no Brazīlijas. Pusfinālā mūsu volejbolisti ar 2:1 uzvarēja Pekinas Olimpisko spēļu čempionus Todu Rodžersu un Filipu Dalhauzeru no ASV, kuŗiem turnīrā bija ceturtais numurs.

Finālspēlē Londonas Olimpisko spēļu bronzas medaļu laureāti Pļaviņš/Šmēdiņš ar rezultātu 2:0 (21:19, 22:20) pārspēja austriešus Klemensu Dopleru un Aleksandru Horstu.

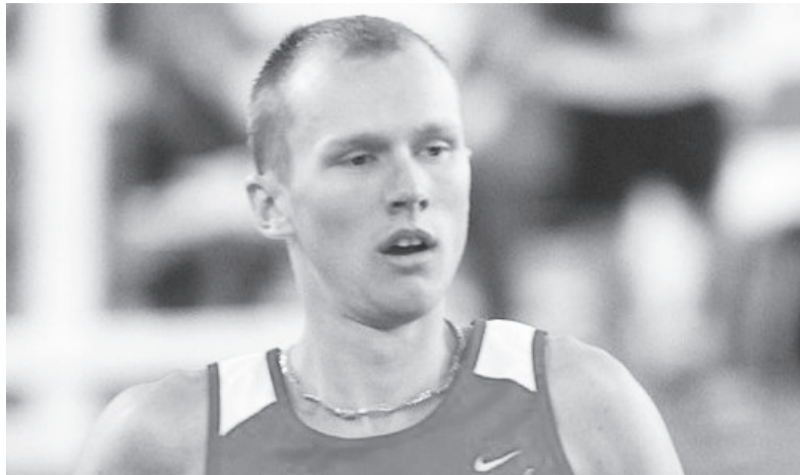
Latvijas olimpiskā karoga cena – 1385 lati

Timekļa izsolē par 1550 sterliņu mārciņām (1385 latiem) pārdots Latvijas karogs, ko Londonas Olimpisko spēļu atklāšanas ceremonijā nesa plūdmales volejbolists Mārtiņš Pļaviņš. Oficiālu izsoli bija organizējuši Londonas Olimpisko spēļu organizācijas komiteja. Pirmais solījums bija 20 mārciņu apmērā, bet pēdējo solījumu par 1550 mārciņām izdarījis izsoles dalībnieks ar segvārdu *Joseph*.

Izolē piedalījušies arī Latvijas Olimpiskā komiteja (LOK), taču taupības nolūkos pie Latvijas karoga nav tikusi, jo solišanā apstājusies jau pie 795 mārciņām (710 latiem).

Airētājiem – junioru sudrabs

Latvijas puīšu pārairu divnieks **Krišs Kalniņš un Gints Zunde** izcīnīja otro vietu pasaules junioru meistarsacīkstēs airēšanā A finālā. Izšķirīgajā braucienā Latvijas duets distancē veica sešas minūtes un 35,31 sekundē. No

Dmitrijs Jurkevičs

uzvarētājiem Vācijas sportistiem Kalniņš/Zunde atpalika par 2,35 sekundēm, bet trešajā vietā palikušos šveiciešus apsteidza vairāk nekā par divarpus sekundēm.

Ātrāk par astoņām minūtēm

Latvijas meistarsacīkstēs vieglatlētikā piedalījās vairāki Londonas Olimpisko spēļu dalībnieki. Augstvērtīgāko rezultātu 3000 m skrējienā sasniedza **Dmitrijs Jurkevičs**, par 6,05 sekundēm labojot triatlonistam Mārtiņam Alksnim kopš 2000. gada piederošo valsts rekordu 3000 m skrējienā -7:54,83. Alksnis pirms divpadsmit gadiem Polijas galvaspilsētā Varšavā distancē veica 8:00,88 minūtes, bet Jurkevičs pirmo reizi Latvijas vieglatlētikas vēsturē spēja izskriet no astoņām minūtēm. Londonā Jurkevičs 1500 m skrējienā finišēja 25. vietā.

*

Latvijas šķēpmetējs **Vadims Vasilevskis** un tāllēcēja **Ineta Radēviča** izcīnīja piektās vietas *Diamondu līgas* posma sacensībās Stokholmā. Vasilevskis labākajā mēģinājumā sasniedza rezultātu 79,34 m. Par posma uzvarētāju kļuva somis Tero Pitkemeķi - 86,98 m. Radēvičas rezultāts - 6,65 m.

3000 m šķēršļu skrējienā **Polina Jeļizarova** ierindojās devītajā vietā - 9:39,77. Uzvarēja Londonas

Olimpādas čempione Jūlija Zariņova no Krievijas, uzstādot jaunu sezonas labāko rezultātu pasaulē - 9:5,02.

Laura Ikauniece uzvarēja 100 m skrējienā - 11,98, **Sinta Ozoliņa-Kovala** - šķēpa mešanā - 59,60.

Londonas Olimpisko spēļu vērtējums

Latvijas Olimpiskās komitejas prezidents Aldons Vrubļevskis TV raidījumā *Labrīt, Latvijā!* uzsvēra, ka mūsu olimpiēši Londonā startējuši godam. Par augsta līmeņa rādītāju viņš novērtēja faktu, ka ceturtdaļa dalībnieku iekļuvuši olimpisko spēļu finālā pirmajā desmitniekā. Latvijai individuālajos sporta veidos esot ļoti daudz talantīgu cilvēku un pietiekami kvalificēti treneri, kas spēj sagatavot meistarīgus sportistus. Liela daļa komandas dalībnieku bijuši olimpisko spēļu debutanti vecumā līdz 24 gadiem, tāpēc esot labas perspektīvas arī nākotnes startiem.

Aizvadītajā Olimpiādā Latvija izcīnīja divas godalgas. Zelta medaļu BMX riteņbraukšanā izcīnīja Māris Štrombergs, kļūstot par divkārtēju olimpisko čempionu, pie bronzas tika plūdmales volejbolisti Mārtiņš Pļaviņš un Jānis Šmēdiņš. Ceturto vietu izcīnīja tāllēcēja Ineta Radēviča,

septīto - svarcēlājs Artūrs Plēsnieks, astoto - modernās piecīņas pārstāve Jeļena Rubļevska un šķēpmetēja Madara Palameika, devīto - septiņcīniece Laura Ikauniece un plūdmales volejbola duets Aleksandrs Samoilovs/Ruslans Sorokins.

Londonas Olimpiskās spēlēs skatījušies 71,9% Latvijas iedzīvotāju

Pēc biznesa portāla *Nozare.lv* pētījumu aģentūras *TNS* datiem, kādu no vasaras olimpisko spēļu programmām - sporta spēļu pārraides, dienasgrāmatas, olimpiskās ziņas un citas pārraides - un to atkārtojumus Latvijas Televīzijas (LTV) kanālos LTV1 un LTV7 laikā no 27. jūlija līdz 12. augustam kopumā redzējuši 71,9% jeb 1 459 300 Latvijas iedzīvotāju, kas vecāki par četriem gadiem. Vasaras olimpisko spēļu atklāšanu Londonā tiešraidē kanālos LTV1 un LTV7 kopumā redzējuši 20,6% jeb 417 100 Latvijas iedzīvotāju, kas vecāki par četriem gadiem. Savukārt olimpisko spēļu nobeiguma ceremoniju kopumā noskatījušies 15,1% jeb 305 600 Latvijas iedzīvotāju.

LTV7 visvairāk skatītais sporta veids starp vasaras olimpiādas pārraidēm bija BMX riteņbraukšana, ko vērojuši caurmērā 5,8% jeb 118 600 Latvijas iedzīvotāju, kas vecāki par četriem gadiem. Otrā vietā ierindojušās vieglatlētikas pārraides, kuŗas vērojuši caurmērā 3,9% jeb 79 100 skatītāju. Trešajā vietā - svarcēlšanas pārraides, kuŗas vērojuši caurmērā 3,2% jeb 65 800 Latvijas iedzīvotāju. Plūdmales volejbola spēli starp Latviju un Nīderlandi, kuŗā Latvijas pārstāvji Mārtiņš Pļaviņš un Jānis Šmēdiņš izcīnīja bronzas medaļas, kanāli LTV7 vērojuši caurmērā 11,2% jeb 226 700 skatītāju. Savukārt BMX riteņbraukšanas finālsacensības, kuŗas Māris Štrombergs izcīnīja zelta medaļu, vērojuši caurmērā

8,2% jeb 167 200 Latvijas iedzīvotāju.

Sportistu prēmijas

Rīgas dome paziņojusi, ka naudas balvas saņems četri sportisti, kas sasnieguši augstus rezultātus Londonas Olimpiskajās spēlēs, kā arī viņu treneri. Kopumā pašvaldība naudas balvām piešķirs 20 000 latu.

Par bronzas medaļu plūdmales volejbolā ar 4000 latu lielu naudas balvu tiks apbalvots Mārtiņš Pļaviņš, ar tikpat lielu - viņa treneris Aigars Birzulis. Tādu pašu naudas balvu Pļaviņa komandas biedram Jānim Šmēdiņam - kuldīdzniekam izmaksās Kuldīgas pašvaldība.

Otrs volejbolistu duets Aleksandrs Samoilovs un Ruslans Sorokins, kā arī viņu treneris Genadijs Samoilovs par izcīnīto devīto vietu saņems 2000 latu katrs.

Par astoto vietu modernajā piecīņā ar 2000 latu lielu naudas balvu Rīgas dome apbalvos Jeļenu Rubļevsku un trenerus Michailu Jefremenko un Isaku Navruzovu.

Līdzvērtīgi apbalvojumi tiks piešķirti arī par augstiem sasniegumiem Paraolimpiskajās spēlēs.

Riteņbraukšana

Latvijas riteņbraucējs **Andžs Flaksis** izcīnīja sudraba medaļu Eiropas U-23 meistarsacīkstēs Nīderlandē. 172 km distancē finišā viņš tikai par vienu sekundi atpalika no slovēņa Jana Tratnika.

Basketbols

Sācijas Eiropas basketbola meistarsacīkšu kvalifikācijas turnīrs viriešiem. Latvijas izlases grupā vēl ir Gruzijas, Nīderlandes, Rumānijas un Bosnijas un Hercegovinas vienība. Pirmajā spēlē izbraukumā mūsējie ar 84:87 savā sacensībā zaudēja Bosnijas un Hercegovinas valstsvienībai. Rezultatīvākais Latvijas izlasē ar 18 gūtajiem punktiem bija Jānis Strēlnieks.

P. Karlsons

PAZIŅOJUMI

ANGLIJA

Folkloras kopa "Dūdālnieki" rīko festivālu „BALTĪKA” atskaņas un pateicības koncertu Bradfordas DVF namā, 5 Cliftov Villas, sestdien, **29. septembrī**, plkst. 16. Piedalās Piteroborovas „Zeperi” un „Dūdālnieki”. Pēc koncerta saviesīgs vakars ar latviskiem dančiem. Ieeja par labprātīgiem ziedojumiem. Visi laipni aicināti.

„Straumēnos” DVF delegātu pilnsapulce svētdien, **9. septembrī**, plkst. 10. Apmeklēt lūdž DVF valde.

DIEVKALPOJUMI

VIDUSANGLIJAS DRAUDZE, māc. V.Vāvere

Lesterā, Igaunū namā, 366 Fosse Road North, Leicester, LE3 5RS, sestdien, **1. septembrī**, plkst. 14 dievkalpojums.

„Mūsmājās”, Priory Hill, Wols-ton, Coventry, CV8 3FZ, svētdien, **23. septembrī**, plkst. 15 Pļaujas svētku dievkalpojums ar dievgaldu.

„Straumēnos”, Catthorpe Ma-

nor, Catthorpe, Leics. LE17 6DF, svētdien, **30. septembrī**, plkst. 10 Pļaujas svētku dievkalpojums ar dievgaldu.

AUSTRUMANGLIJAS DRAUDZE, māc. V.Vāvere

Mansfeldā, St.Peters's Church, Mansfield, NG18 1AP, sestdien, **1. septembrī**, plkst. 11 dievkalpojums.

Derbijā, Chapel of St. Mary on the Bridge, Derby, DE1 3AT, svētdien, **2. septembrī**, plkst. 12 dievkalpojums.

Notinghamā, Trinity Lutheran Church, 67 Homefield Road, Aspley, NG8 5GH, svētdien, **2. septembrī**, plkst. 15 dievkalpojums.

MANČESTERAS DRAUDZE, māc. G. Putce

Mančesterā, Stretford, M32 8FE, Martin-Luther-Kirche, 9 Park Road, svētdien, **2. septembrī**, plkst. 13.30 Pļaujas svētku dievkalpojums ar dievgaldu.

Voringtonā, WAI IXG, Market Gate, Holy Trinity Church, svētdien, **2. septembrī**, plkst. 20 diev-

kalpojums ar dievgaldu.

Apvienotajā Londonas latviešu ev.lut un Miera draudzē:

Londonā, Sv. Annas un Sv. Agneses baznīcā, EC2V 7BX, svētdien **26. augustā**, plkst.14 dievkalpojums. Svētdien, **9. septembrī**, plkst. 14 dievkalpojums ar dievgaldu. Svētdien, **23. septembrī**, plkst. 14 dievkalpojums.

Rovfantā, Rovfantas muižā, RH10 4NG, svētdien, **16. septembrī**, plkst. 11.30 dievkalpojums ar dievgaldu

VĀCIJA

Atklātā LKV Padomes sēde notiks **1. septembrī** plkst. 10.30 LCM (Latviešu centrs Mīnsterē) telpās, Salzmannstr. 152, 48159 Mīnster.

Pieteikties var pie Zuzes Krēslīņš-Sils, info@lcm.lv, tālr. 0251-217017, tālraksts: 0251-261812, vai saimnieka kab. 0171-7675755.

ZVIEDRIJA

Laipni ielūdzam piedalīties **Latviešu pensionāru apvienības**

Izbraukumā uz Waxholmu 20. septembrī. Kuģītis atiet plkst. 10 no Strömökajen (ārpus Grand Hotel), brauciens ilgs nedaudz vairāk par stundu. Pensionāriem cena 50,- kr. vienā virzienā. Pēc Waxholmas apskates ēdisim pusdienas ostas restorānā. Uz Stokholmu iespēja braukt ar busu (der SL kartes) vai ar kuģīti. Pieteikšanās līdz **17. septembrim** pie Diānas Krūmiņš Engstedt diana.ke@blixmail.se tel: 08 801180 vai pie Mudītes Hoogland Krasts mudite@hotmail.com tel: 08 7526334. Visi laipni aicināti! LPA valde

Zviedru-Latviešu biedrības Baltiešu diena šogad notiks sestdien, **8. septembrī**, no plkst. 12 līdz 16 Vorstavi. Igaunī un lietuvieši piedalīsies ar mūzikāliem priekšnesumiem, rokdarbiem un kulināriem produktiem. Latviešiem tema būs „Fotografe no Rīgas” Inta Ruka. Rādīsim filmu par viņu un pārdosim grāmatas par viņu. Būs arī tradicionāls

tirdziņš, kafijas galds un bērnu nodarbības.

Ka tur nokūl? Skatiet www.svensklettiska.se vai zvaniet Lars Hjeltman 070 6997485.

Stokholmas Latviešu draudzes dievkalpojums svētdien, 16. septembrī, plkst. 14 Somu baznīcā (46. un 55. autobuss, Pils piestātne). Dievkalpojumu vadīs prāveste Ieva Graufelde. Rūta Baumgarte pie ērģelēm un ar mūzikālu priekšnesumu. Pēc dievkalpojuma kafija. “Esiet stipri Kungā un Viņa spēka varenībā.” Ef.6:10.

Norčēpingas latviešu draudzes Pļaujas svētku dievkalpojums ar Svēto Vakarēdienu notiks Hedvigas baznīcā svētdien, 16. septembrī, plkst. 13. Dienas mude: “Esiet stipri Kungā un Viņa spēka varenībā.” (Ef. 6:10). Draudzes mācītājs Dr. Normunds Kamergrauzis. Pēc dievkalpojuma sadraudzības galds. Esiet aicināti un gaidīti!

PAR MŪSU VALODU

VAI UZVĀRDU PŪCEI ASTE ZIEDĒS?

Uzvārdu un, plašāk, personvārdu rakstība latviešu valodā ir tema, par kuŗu domu apmaiņa un iedomātu zobenu šķinda pēdējā gadsimta laikā uzplaiksnī atkal un atkal. Jau 1921. gadā viens no visu laiku izcilākajiem latviešu zinātniekiem valodnieks Jānis Endzelīns iesaisītās diskusijā ar Rīgas vācu laikrakstā *Rigasche Rundschau* publicētā raksta „Zur amtlichen Verstümmelung von Familiennamen” (Par uzvārdu oficiālu kropļošanu) autoru (parakstījies ar hk.), kuŗš sūdzoties, ka „latviešu ierēdņi sakropļojot vācu uzvārdus, tērpdami tos latviešu formā”, un rakstot, ka „vajagot rīkoties pēc Rietumeiropas parauga, kur uzvārdos paturot oriģināla rakstību” (kā redzam, šī ideja bijusi aktuāla – vismaz vācu autora izpratnē – jau pirms deviņdesmit gadiem!). Izteikdamies gana asi – kā tas raksturīgs gan slavenajam valodniekam personiski, gan tā laika polemikas kultūrai kopumā, – J. Endzelīns nosauc minēto rakstu par aplamu un piebilst: „Iepazīties ar pārrunājamo priekšmetu raksta autors nav papūlējis, un tāpēc tam nebūtu piegriežama nekāda vēriba, ja tas tomēr vienu no otru lasītāju nevarētu apmulsināt.” Un savas nelielās, laikrakstā *Latvijas Sargs* publicētās replikas turpinājumā J. Endzelīns norāda, ka latviešu rakstība ir fonētiska, arī uzvārdi jāraksta saskaņā ar mūsu rakstības pamatiem, bet, ja nu kāds vācietis, kuŗa uzvārds vāciski ir *Liebermann*, negrib to latviski rakstīt *Libermanis*, tad: „Tā nu vienkārši ir valsts valodas tiesību nievāšana” (Endzelīns J. Par uzvārdu rakstību latviešu valodā. *Darbu izlase*. 3. sēj. Rīga: Zinātne, 1979, 92–93).

Savukārt no mūsdienu publikācijām ir vērts pieminēt Inas Druvietes rakstu (Druviete I. Septiņreiz nomērīsim, ja vien īstais laiks griezt. – Druviete I. *Skatījums. Valoda, sabiedrība, politika*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2010, 107–111; pirmpublicējums 2000. gadā laikrakstā *Diena*, pārpublicēts arī *Montrealas Latviešu Biedrības Ziņotājā*). Šajā rakstā lietišķi izanalizēti argumenti par un pret pašreizējām latviešu valodas normām cittauteiņu personvārdu rakstībā, autorei atzīstot, ka problēma ir sarežģīta un vienkāršs risinājums tai nav redzams. Tomēr eventuālas reformas personvārdu rakstībā autorei tobrīd – 2000. gadā – šķītušas pārāgas, par daudz svarīgāku atzīta – nenoliedzami pamatotā – nepieciešamība nostiprināt latviešu valodas pozīcijas kopumā.

Tiktāl – atsauces uz autoritātēm, bet nu laiks ķerties pie lietas būtības. Un vispirms būtu nedaudz jāieskatās vēsturē. Gan

senākos laikos, gan jo skaidrāk pamanāmi kopš 17. gadsimta, no kuŗa saglabājušies pirmie nevis sporadiski atrodami, bet liela apjoma latviešu personvārdu materiāli (it sevišķi saistībā ar 1638. gada Vidzemes arklu revīziju), mūsu vārdi (sākumperiodā galvenokārt priekšvārdi, kā arī mājvārdi) pierakstīti visdažādākajos variantos pēc dažādu valodu (zviedru, vācu, poļu, krievu, latviešu) rakstības principiem (piem., Ernesta Bleses 1929. gadā publicētajā monografijā pa senākajiem latviešu personvārdiem redzam dažus mūsdienu visvairāk izplatītā latviešu uzvārda *Bērziņš* pierakstus jau 16. gadsimtā: *Bersyn*, *Berssensche* (sieviete), *Berssyn*, *Beerszyn*, *Berszynck*, *Bersins*, *Bersyns*, kāds *Pauls Auniņš* pierakstīts – no 1532. līdz 1540. gadam – kā *Pawel Ounyn*, *Pawel Aunyns*, *Pawl Aunyn*, *Pawel Ounistz*, *Pawls Aunis* un vēl dažos citos variantos). Vēl pavisam nesenā pagātnē, padomju okupācijas laikā, Latvijas latviešu dokumentos personvārds bija rakstīts divās alfabēta sistēmās – latīniskajā un kirillicā, nereti visai atšķirīgā interpretācijā, piemēram, *Voldemārs* un *Вольдемар* [= *Valģemār*]. Vēl pie vienas personvārda formas varēja tikt, ja laimējās saņemt t.s. ārzemju pasi, kur personvārds bija no kirillicās transkripcijas formas transliterēts pēc franciskās rakstības principiem (tā, piem., par šī raksta autora uzvārdu kļuva *Bouch*). Cilvēkam, kuŗš dzimis Latgalē cara laikos un nodzīvojis līdz 20. gadsimta beigām, personvārds dažādos dokumentos varēja būt rakstīts *Osips*, *Josifs*, *Jozefs*, *Jezups*, *Jāzeps* un tas viss vēl papildināts ar daudzām variantiem kirillicā un varbūt arī ar kādu vāciskotu rakstījumu. Šāda vēsturiska situācija ir viens no iemesliem, kāpēc tautas apziņā par galveno, stabilāk nemainīgo kļuva personvārda izrunas forma – ja *Jānis*, tad *Jānis*, ja *Bērziņš*, tad *Bērziņš*, pilnīgi neatkarīgi no tā, kā šis vārds kādā papīrā ierakstīts. Šai ziņā mēs atšķiramies no daudzām Rietumeiropas valstīm, kuŗās personvārda rakstība saglabājas nemainīta bieži vien jau kopš 19. gadsimta, pilnīgi neatkarīgi savukārt no tā, kā šis vārds tiek izrunāts. **Mūsu pieredze noveda pie tā, ka arī cittauteiņu personvārdiem, tostarp uzvārdiem, par galveno uzskatījām un joprojām uzskatām izrunu un ar personvārda latvisko atveidojumu cenšamies parādīt šī vārda izrunu oriģinālvalodā** (izcēlums mūsu – red.).

Turklāt izrunas principam ir arī citas, vēl daudz dziļākas saknes. Kā zināms, *iesākumā bija vārds*, un tas pilnīgi noteikti bija runātais vai domātais, taču nekādā ziņā ne rakstītais vārds. Un jebkuŗa dabiskā valoda ar visiem tās vārdiem vispirms eksistē kā **runātā** valoda. Savukārt jebkuŗš īpašvārds –

personvārds, vietvārds, mājlopa vārds vai kāds cits – arī ir vārds katrā valodā, kuŗā to lieto, un no šāda viedokļa, no valodas sistēmas viedokļa, arī jebkuŗam īpašvārdam primāra ir runātā forma.

Šis princips – oriģinālvalodas izrunas atveides princips, attiecināts gan uz cittauteiņu personvārdiem, gan ārvalstu vietvārdiem, – gluži labi funkcionēja gan brīvvalsts starpkāru laikā, kad pasaule vēl nebija kļuvusi par globālo ciemu, gan „krievu laikā”, kad pārrobežu kontaktus nežēlīgi ierobežoja dzelzs priekšsargs. Tas nav arī nevienam liedzis saņemt likumīgo mantojumu, jo radniecības pierādīšanai tikpat ar vienādiem uzvārdiem vien nepietiek, ir nepieciešams dokumentārais pierādījums (ar dzimšanas vai laulības apliecībām, bet nepieciešamības gadījumā – ar tiesas lēmumu par radniecības fakta atzīšanu). Savukārt pat pilnīgi atšķirīgi uzvārdi laulātam pārim (*Andris Bērziņš* un *Dace Seisuma*, *Tarja Halonena* [*Tarja Halonen*] un *Pentti Arajervi* [*Pentti Arajärvi*]) ir ikdienišķs fakts, kuŗš nevienu viesnīcas darbinieku nedrīkstētu samulsināt.

Taču... Kaut arī ir dažādi leģāli līdzekļi, kā novērst viena un tā paša personvārda dažādas rakstības varbūtēji radītās nevēlamās sekas, tomēr nenoliedzami valodas sistēmā balstītais citvalodu personvārdu izrunas atveides princips (kuŗu papildina latviešu valodā nepieciešamo gramatisko galotņu pievienojums) no teorētiskā viedokļa ir nonācis antagonistiskās pretrunās ar personu identifikācijas sistēmas prasībām pēc **nemainīgas** identifikācijas zīmes (personvārda, kam kā identifikācijas zīmei primāra ir **rakstītā** (!) forma). Tiesa gan, mūsdienās daudzās valstīs, arī Latvijā, galvenās formālās identifikācijas zīmes funkcijā personvārdu aizstāj personas kods, bet ne ikdienā, ne daudzās sociālās situācijās tas tomēr nevar aizstāt personvārdu.

Arvien grūtāk kļūst arī perfekti īstenot personvārda oriģinālrunas atveidojumu. Patiesībā – perfekti tas nekad nav bijis īstenojams, jo daudzām citu valodu skaņām (kaut vai vācu *ä*, *ö*, *ü*, igauņu *õ*, nemaz nerunājot par savdabīgām dažādu eksotisku valodu skaņām) nav pilnīgi precīzu atbilstmju latviešu valodā, šīs skaņas var atveidot tikai aptuveni. Tomēr galvenās grūtības saistās ar to, ka jau pieminētajā globālajā ciemā personvārdu izruna var būt meklējama arī tādās valodās (piemēram, kādā no Afrikas vai Okeānijas valodām), par kuŗu rakstības un skaņu sistēmas atbilstmēm mums joprojām nav ne vismazākā priekšstata. Ir valodas, kuŗās vienota rakstība atspoguļo ļoti dažādu izrunu atšķirīgos attiecīgās valodas lietojuma reģionos (tāda

ir, piem., ķīniešu valoda, kuŗu „kopā satur” tikai hieroglifiskā rakstība). Un – visikdienišķākais gadījums – ir personas, kuŗu pašu biogrāfija un viņu dzimtas vēsture saistīta vienlaicīgi ar vairākām valodām, un, pat ja tās ir zināmas, nav īsti objektīva pamata atveidei izvēlēties vienu no vairākiem, piemēram, uzvārda izrunas variantiem (reāls piemērs no pavisam nesenās konsultācijas: Igaunijā dzīvojošs amerikāņu mākslinieks ar dzimtas saknēm acimredzot Chorvatijā vai Slovēnijā *Džons Gržiničs* [*John Grzinich*]; atveidota vēsturiski korrektā forma, līdz ar to nerespektēta palikusi attiecīgā uzvārda izruna ASV un Igaunijā).

Ko darīt? Vai padoties grūtībām un globālisma spiedienam, līdz ar to pārejot latviešu valodā uz citvalodu īpašvārdu oriģinālrunas? Iespējams, ka kādreiz tāds brīdis pienāks, tomēr nedomāju, ka mēs – latvieši – būtu tam gatavi jau šodien. Jo, atrisinot vienu problēmu (atvieglojot un precizējot personas identifikāciju starpvalodu saziņā), tas radītu citas grūtības vietā. Pirmkārt, latviešu valodā jau ir uzkrājies milzīgs korpuss tradicionāli atveidotu citvalodu personvārdu – no *Jūlijs Cēzars* līdz *Viljams Šekspīrs*, no *Aleksandrs Dimā* līdz *Kondolīza Raissa*). Atveides principu mainīšana patiesībā nozīmētu nevis pilnīgu nomaiņu, bet gan divu principu vienlaicīgu izmantojumu, kas radītu diezgan pamatīgas jukas (tas jau ir pieredzēts lietuviešu valodā, kur līdzīga atveides principu maiņa patiešām tika īstenota). Otrkārt, var prognozēt, ka neapmierināto un protestētāju starp latviešiem būtu daudz, daudz vairāk nekā atveides principa maiņas atbalstītāju, jo valodas lietotāju lielums lielais vairākums arvien ir attiecībā uz dzimtas valodas pareizrakstību ļoti konservatīvs; varam atcerēties gadu desmitiem ilgus disputus par daudz nelielākām pareizrakstības maiņām. Treškārt (un tas, protams, ir galvenokārt), ciestu latviešu valodas kvalitāte, parādoties tekstos milzum daudz

dziem vārdiem bez locījumu galotnēm un ar latviešu burtu tradicionālajai izpratnei neatbilstošu izrunu (tikai daļēji šo ķibeli varētu mīkstināt, pievienojot galotni aiz apostrofa un izrunājot svešos vārdus pēc latviešu valodas likumiem, piemēram, *William's Shakespeare* = *Williams Shakespeare*).

Un tomēr, un tomēr... Kā jau minēju, arī līdzšinējā citvalodu īpašvārdu atveides principa korekta ievērošana kļūst arvien grūtāka. Kaut kādas pārmaiņas tuvākā gadu desmita laikā šķiet ļoti ticamas, mūsu uzdevums – īstenot tās ar minimāliem zaudējumiem latviešu valodai (ja neizdosies iztikt gluži bez zaudējumiem).

Un pēdējā piebilde – par sieviešu uzvārdiem. Vēstulē pieminēta savdabīgā lietuviešu sieviešu uzvārdu sistēma. Šobrīd Lietuvā ar likumu atļauts arī nepievienot sieviešu uzvārdam tradicionālās izskaņas, tātad, piemēram, precēta kundze *Butautiene* vai jaunkundze *Butautaitė* var arī pieņemt uzvārdu *Butaute*, kuŗš nekādā veidā nenorāda uz ģimenes stāvokli. Tomēr šādu iespēju izmanto ļoti nedaudz Lietuvas sieviešu, vairākumam šķiet dabiski un pareizi saglabāt lietuviešu valodā sakņoto tradicionālo uzvārdu veidošanas sistēmu. Tāpat arī dabiski un latviski ir latviešu sieviešu uzvārdi sieviešu dzimtē, un vairākumam par to nekādu šaubu nav. Citādos ieskatos ir nedaudzi (nedaudzas). Varētu jau uzklaut arī mazākuma vēlmi un atļaut tām, kas to ļoti grib, veidot savdabīgus nelokāmus uzvārdus ar vīriešu dzimtes galotni. Taču šie uzvārdi, tāpat kā jebkuŗš nelokāms vārds, būtu pretrunā ar latviešu valodas gramatiku un to iekļaušana latviskos tekstos būtu (ir) apgrūtināta; tāpēc šķiet, ka pagaidām idejai par sieviešu formāli maskulinizēto uzvārdu oficiālu atzīšanu, kaut arī tai latviešu uzvārdu sistēmas vēsturē jau ir bijis precedents, tomēr šobrīd trūkst sabiedriskās domas atbalsta.

Ojārs Bušs, Dr. habil. philol.

Zinaida Lazda

Bites

*Ap māti bites aplīp rudenī,
Ap savu valsti mēs, kad vētras staigā.
Ap Latviju, kam vairogs zvaigžņu zaigā,
Mēs aplīpam kā bites rudenī.*

*Ap savu robežu, ap savu pašu zemi
Mēs rokās dodamies un vienprātībā cietā.
Kā vienā kalumā, kā vienā reizē lietā
Mēs cieši stājamies ap savu pašu zemi.*

*Skrien strauji vējš, un baigi satumst rieti,
Ap savu māti bites turas cieti.*

VIEDOKLIS

Valsts prezidents rosina kara veterānu un sabiedrības izlīgumu

Šā gada 20. jūlijā Valsts prezidents Andris Bērziņš nosūtīja vēstuli vairākām Otrā pasaules kara veterānu organizācijām. Vēstulē prezidents aicināja sākt sarunas par Latvijai nebūt ne vieglu, tomēr visai nozīmīgu procesu – izlīguma ceļa meklējumus starp veterāniem un sabiedrības saliedēšanu kopumā. Šis process jāsāk ar karavīriem. Tas nepieciešams Latvijas nākotnes vārdā.

Mēs, Otrā pasaules kara veterāni, šo prezidenta priekšlikumu visnotaļ atbalstām un nožēlojam, ka izlīgumu valsts vadītāji nav ierosinājuši jau agrāk. Esam gatavi ar skubu ķerties pie darba.

Lai izlīgumu sāktu, jānoskaidro, ko saprotam ar vārdiem „Otrā pasaules kara veterāns”, „sabiedrība” un „izlīgums”. To noskaidrojuši, labāk redzēsīm darba mērķus un vieglāk atradīsim ceļu problēmu risinājumiem.

Otrā pasaules kara veterāns. Tas šajā gadījumā ir Latvijas pilsonis jeb pilsoņa nepilngadīgais bērns (kaŗoja arī jaunieši, jaunāki par 16 gadiem). Tādēļ nosaukumā būtu jāiekļauj vārds „Latvija”: „Otrā pasaules kara Latvijas veterāns”. Saīsinātā formā tas būtu „Latvijas kara veterāns”. Par Latvijas kara veterānu saucīsim karavīru, kuŗš iestājies brīvprātīgi vai mobilizēts kādā Otrā pasaules kara kaŗojušo valstu aktīvā kaŗaspēkā. Tas neattieks uz aizmugures un represīvajos dienestos dienējušiem – milicijas un policijas darbiniekiem, soda organu – Iekšlietu un Valsts drošības dienesta, *Smersa*, Drošības policijas un Drošības dienesta darbiniekiem un tamliedzīgiem „aizmugures varoņiem”. Dienesta laiks būtu periodā no 1940. gada 17. jūnija līdz 1945. gada 8. maijam. Pie Latvijas kara veterāniem būtu jāpieskaita arī

kaujinieki (*combatants*), kuŗi kaŗojuši ienaidnieka aizmugurē, un arī tādi, kuŗi turpinājuši kaŗa darbību pēc 1945. gada 8. maija un atbilst 1907. gada 18. oktobra Hāgas IV konvencijas 1. panta prasībām un kaŗadarbību veic pēc konvencijas noteikumiem. Pats par sevi saprotams, ka par Latvijas kara veterāniem nevar uzskatīt kaujiniekus, kuŗi kaŗojot nav ievērojuši Otrā pasaules kara laikā spēkā esošās starptautiskās konvencijas par kaŗa vešanas likumiem. Mēs pārkāpējus saucīsim par kaŗa noziedzniekiem. Tādi, piemēram, ir Strādnieku un zemnieku Sarkanās armijas diversants Kononovs un vācu Gaisa spēku dezertieris un laupītājs Ulrichs Vasks. Mums, veterāniem, neizprotams ir tas, ka daži iedzīvotāji kaŗa noziedzniekus, diversantus un laupītājus dēvē par „partizāniem”. Palaiķam to dara arī žurnālisti un pat valsts ierēdņi.

Latvijas kara veterāniem jāsaņem no attiecīgās valsts iestādes apliecība. Mēs, bijušie kaŗavīri, vēlētos, lai apliecībai būtu pievienota medaļa un mazā krūšu nozīmīte, kādu saņēma Latvijas Brīvības cīņu dalībnieki.

Vēlamies iebilst Valsts prezidenta priekšlikumam par Latvijas kara veterānu svētku dienu deklarēt 11. novembri. Pirmkārt, tā ir Lāčplēšu diena, un mēs nebūsim neesam Lāčplēši. Otrkārt, šī diena ir vēlā rudenī, un mums, no kuŗiem jaunākajam ir pāri par 85 gadiem, būs grūti piedalīties piemiņas sarīkojumos. Sarīkojumi bez veterānu piedalīšanās būs neinteresanti un nedos vēlamo efektu. Mēs vēlamies, lai mūs uzskata par Latvijas armijas kaŗavīriem, jo mēs kaŗojām ar domu, ka cīnāmies pret Latvijas ienaidniekiem. Tādēļ labāk būtu mūsu piemiņai atvēlēt

Latvijas armijas dibināšanas dienu – 10. jūliju. Tad atceres dienā veterāni piedalīsies kuplā skaitā, lai kuŗā armijā esam kaŗojuši.

Sabiedrība. Par izlīguma sekmiņu realizāciju atbildīga ir tā sabiedrības daļa, kuŗu dēvējam par valsts varu – Saeima, valdība un pašvaldības. Līdz šim šī sabiedrības daļa nav veikusi nekādu jūtamu darbību ne Latvijas kara veterānu apzināšanai, ne palīdzībai, kāda pienāktos bijušajiem kaŗavīriem. Valsts vara mūs, kaŗavīrus, atzinusi tikai par politiski represētajiem pilsoņiem un dēvējusi gan par leģionāriem, gan okupantiem. Ir daudz stingrāk jāvērsas pret šādiem kaŗavīru apvainotājiem. Netiek nošķirti Latvijas kara veterāni no citiem Strādnieku un zemnieku Sarkanās armijas kaŗavīriem.

Mūsu tēvi bija daudz vairāk izpratuši nepieciešamību godināt bijušos kaŗavīrus. Nespēju iedomāties, ka kāds varētu pulkvedi Oskaru Kalpaku nodēvēt par Vācijas valstij kalpojošu virsnieku, ka, būdams Atsevišķā latviešu zemessargu bataljona komandieris, viņš nav cīnījies par brīvu Latviju, bet gan Vācijas kaŗaspēka vienības – Dzelzs divīzijas pakļautībā kaŗojis par Vācijas interesēm. Taču daži gudreļi vēl šodien par mums saka: „Jūs kaŗojāt par Staļinu!”, „Jūs kaŗojāt par Hitleru!”

Uz mums raugās jaunatne. Kad bijām jauni, uzskatījām kaŗadienestu par godalietu. Vienībā, kuŗā mēs kaŗojām, – 12. nakts bumbvedēju grupā, visi kaŗa lidotāji bija brīvprātīgie. Ja tagad tiek uzsvērts, kā vieni vai otri kaŗavīri kaŗojuši „nepareizā pusē”, kas notiks, ja radīsies vajadzība sargāt Tēvzemi, vai jaunieši nesāks domāt, vai kaŗojošā pusē ir pareizā. Šodien sabiedrībā pa-

laikam dzirdam saukli: „Tēvzeme ir jāmil!” Mūsaprāt, tā ir aplamība, jo milēt var tikai dzīvu radību – māti, meiteni, kaķi. Mums savā laikā iemācīja, ka pret tēvu zemi ir jābūt pienākuma apziņai un vajadzīgā brīdī bez sevišķa uzaicinājuma pienākums jāizpilda. Mēs tā arī rīkojāmies.

Sabiedrība šodien maz vērtē veltī veterānu darbības vērtējumam. Gribam, lai labāko veterānu vārdi tiktu iemūžināti. Tad jaunieši vairāk interesēsies par viņu kaŗa mākslu. Labāko Latvijas kara veterānu vārdos būtu jānosauca ielas un laukumi, mācību iestāde, kaŗaspēka daļas, kuģi u. c. Tāda prakse ir plaši izplatīta Rietumos. Mūžīgu piemiņu, mūsaprāt, pelnījuši daudzi Latvijas kara veterāni. Minēsim dažus: ģenerālleitnants, pirmā latviešu strēlnieku bataljona komandieris R. Bangerskis, pulkvedis V. Janums, ģenerālmajors, jauniešu militārais audzinātājs O. Ūdentīns, kapteinis Ž. Butkuss, kaujinieku (partizānu) brigādes komandieris V. Samsons un daudzi citi.

Izlīgums. Izlīgumam no valdības gaidām likumu par Latvijas kara veterānu statusu, tiesībām un pienākumiem. Likumā jābūt norādītām valsts iestādēm, kuŗām jāveic veterānu uzskaitē, aprūpe un sadarbība ar veterānu organizācijām. Pašreiz Strādnieku un zemnieku Sarkanajā armijā dienējušie kaŗa veterāni ir labāk apgādāti ar sociālo palīdzību nekā bijušie Lielvācijas armijā kaŗojušie.

Kaŗš ir sagrāvis mūsu veselību. Mūsu kaŗas ir specifiskas, gūtas kaŗa un gūstā, tāpēc nolikt mūsu aprūpi vienā līmenī ar pārējiem iedzīvotājiem ir kļūdaini. Tūlīt pēc Latvijas atjaunošanas Labklājības ministrija un Aizsardzī-

bas ministrija veltīja samērā daudz vērtības mūsu veselībai. Mainoties ministriem, šī palīdzība ir zudusi. Savā laikā to sevišķi ierobežoja labklājības ministrs Vladimirs Makarovs. Mēs vēlamies arī citus atvieglotumus. Piemēram, mūsu kontu apkalpošanas likmi bankās samazināt vairākkārtīgi, jo veterānu organizāciju ienākumi ir trūcīgi – tikai biedru maksa un ziedojumi.

Daži iedzīvotāji atšķirībā no veterāniem Valsts prezidenta aicinājumu izprot vulgārizēti un savas domas cenšas uzspiest sabiedrībai. Latvijas Televīzijā bija skatāms Valsts prezidenta aicinājumam veltīts raidījums, kuŗā kameras priekšā bija nosēdināti daži dažādās armijās dienējušie veterāni. Raidījuma komentētājs priecējās, ka veterāni bez nauda sēž blakus, un aicināja viņus paspiest viens otram roku, ko viņi arī izdarīja. Sekoja secinājums – ir notikusi izlīgšana. Mums, veterāniem, nav vajadzīga savstarpēja izlīgšana, jo mēs, kaŗavīri, neesam viens otram naidīgi. Mūs vienoja kopēja doma, ka kaŗojam pret Latvijas ienaidnieku.

Izbrīnu rada arī dažu žurnālistu neizpratne par Valsts prezidenta aicinājumu. Pieredzējuši *Neatkarīgās Rīta Avīzes* žurnāliste Elita Veidemane 9. augusta numurā paudusi domu, ka Valsts prezidents cenšas samierināt Otrā pasaules kara kaŗojušās puses: latviešu leģionārus un padomju kaŗavīrus (!). Šādi Valsts prezidenta aicinājuma izkropļojumi grauj samierināšanās procesu un virza sabiedrības domas nepareizā virzienā.

Otrā pasaules kara veterāni, bijušie 12. Naktsbumbvedēju grupas kaŗa lidotāji
Auseklis Skaidriņš, Ozoliņš, Jānis Vasarietis

“Caur ziedu puteņi”

Jūrmalas pilsētas mūzejā Majoros šajās augusta dienās skatāma mākslinieka Hermaņa Purgaļa 100 gadu atcerei veltīta izstāde “Caur ziedu puteņi”. Izstādes atklāšanā mākslinieka meita Maija Purgaile sacīja: “Tēvs dzimis 1912. gada 17. maijā – ābeļziedu laikā, bet aizgāja mūžībā 1987. gada 23. janvārī, kad plosījās ziemas puteņi... Šīs izstādes pamatideja ir atskatīties uz gadsimtu ilgiem notikumiem caur Hermaņa Purgaļa dzīves un darba prizmu, dodot vietu pārdomām par tautas likteņa pārvērsieniem un vērtībām gan mākslā, gan dzīvē, lai rastu stingrāku pamatu ne vienmēr tikai ziedu puteņos savērtajam nākotnes ceļam...”

Mākslinieka piemiņai veltītā izstāde nav pirmā un vienīgā: 1987. gadā Dabas mūzejā, 1999. gadā “Tie 50., 60., 70., 80.” Ogres mūzejā, 2000. gadā “Tev-Tēvs” Sv. Pēterā baznīcā Rīgā un Daugavpils mūzejā, 2006. gadā Purgaļu dzimtas izstāde Ungurmuizā.

No kr.: Jūrmalas pilsētas mūzeja izstāžu galvenā speciāliste Aira Ozoliņa, māksliniece Maija Purgaile, Maijas meita Helēna Spridzāne un H. Purgaļa dēls Māris

Šī izstāde ir kā triju paaudžu darbu apvienojums, sasaukšanās, apliecinājums darba pārmantojamībai – dzimtas izstāde. Pārstāvētas H. Purgaļa gleznas, fotografijas, interjera skices. Viņš

mācījies pie tādiem pārdabīgiem kā A. Skride, G. Eliass, L. Svemps, K. Ubāns, absolvējis LMA stājglezniecības fakultāti. Nespēdams pieņemt Staļina laika prasības glezniecībai, gleznojis

savam priekam, māksla bijusi allaž pakārtota rūpēm par ģimeni – sievu Almu, dēlu Māri un meitu Maiju. Maizes darbu strādājis zinātniskās restaurācijas kantori par interjera projektētāju un restauratoru. Bet gleznas tapušas, ejot tieši dabā, tāpēc tajās vērojamas tik pazīstamas un nesamākslotas Latvijas ainavas un ziedu gleznojumi spēj skart daudzu skatītāju dvēseles stīgas.

Hermaņa meita – māksliniece Maija Purgaile izstādē skatītājam sniedz arī savu darbu retrospekciju kontekstā ar tēva un mūsu tautas dzīvi atspoguļotāju ģimenes foto arhīva materiālu. Pamatā tie ir tekstildarbi, kas fascinē ar pamatīgumu un reizē jūtīgumu. Maija 1977. gadā absolvējusi Latvijas Mākslas akadēmijas profesora R. Heimrāta vadīto tekstilmākslas nodaļu, bet 2002. gadā Latvijas Universitātes Teoloģijas fakultātē apguvusi reliģijas un ētikas skolotāja specialitāti. Ilgus gadus strādājusi

ar bērniem mākslas studijā “Rai-bulis” un “Tek-stilīņa”, bet nu jau pāris gadus ir skolotāja Bergu mūzikas un mākslas pamatskolā. Izstādes atklāšanā viņa atzina, ka savā darbā cenšas bērniem skart to vietu cilvēkā, ko sauc par dvēseli, un neļaut tai apsūbēt.

Trešā, kas pārstāv Purgaļu dzimtu izstādē ar saviem foto darbiem, kuŗos aplūkojami ceļojumu iespaidi, ir Maijas meita Helēna Spridzāne. Šis viņai ir ražīgs gads – 12. Starptautiskajā konkursā Ribnikā (Polija) “Lielie zināmie un nezināmie mākslinieki” un “Alfons Mucha – Jūgendstila pasaka” viņa ieguvusi laureātes titulu. Turklāt šogad uzņemta Latvijas Mākslas akadēmijā.

Savdabīgā, ģimeniskas sirsnības apņemtā izstāde ir notikums Jūrmalas pilsētas mūzeja dzīvē, un tāds notikums gaidāms arī īsi pirms Ziemsvētkiem Sv. Pēterā baznīcā Rīgā.

Publikāciju sagatavoja
Inese Raubišķe